

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

**Кафедра податкового менеджменту та фінансового моніторингу
імені Миколи Чумаченка**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ І АНАЛІЗ»**

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ ЯК
ІНФОРМАЦІЙНА ОСНОВА ДЛЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ
ТЕПЛИЧНОГО КОМБІНАТУ «ЗАХІДНИЙ»**

здобувача: Тюндеревої Олександри Андріївни _____

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Грабовий Владислав Володимирович

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Ловінська Л.Г. _____

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 67 сторінок, 6 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел із 40 найменувань, додатки.

«Облік розрахунків з покупцями і замовниками як інформаційна основа для фінансового моніторингу Тепличного комбінату «Західний»»

Об'єктом дослідження є процес організації та ведення бухгалтерського обліку і аналізу розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві ТОВ «Тепличний комбінат «Західний».

Предметом дослідження виступає сукупність методичних, організаційних і практичних засад відображення операцій з покупцями та замовниками у бухгалтерському обліку, формування звітності та здійснення аналізу стану розрахунків.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні удосконалення організації обліку й аналізу розрахунків з покупцями та замовниками в умовах застосування сучасних інформаційних систем і змін у законодавстві.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- охарактеризувати економічну сутність розрахунків з покупцями та замовниками;
- проаналізувати чинну нормативно-правову базу щодо економічної діяльності та обліку розрахунків ;
- дослідити методику ведення первинного обліку та документації;
- проаналізувати порядок ведення аналітичного та синтетичного обліку;
- розглянути специфіку обліку при порушенні договірних зобов'язань;
- охарактеризувати порядок складання звітності щодо розрахунків із контрагентами;
- запропонувати напрями удосконалення обліку та аналізу розрахунків з покупцями.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. У роботі проаналізовано теоретичні підходи до класифікації та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості, розроблено пропозиції щодо

вдосконалення методики обліку та внутрішнього контролю розрахунків. Практична значущість полягає в можливості застосування результатів дослідження для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, зокрема на прикладі «Тепличний комбінат «Західний».

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2025

Рік захисту роботи: 2025

Ключові слова: покупці, замовники, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, бухгалтерський облік, фінансовий аналіз, договірні зобов'язання, інформаційні системи, фінансова звітність.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ «ЗАХІДНИЙ»	6
1.1 Економічний зміст і роль розрахунків з покупцями та замовниками	6
1.2 Огляд літературних джерел з питань обліку та аналізу стану розрахунків з покупцями та замовниками	10
1.3. Нормативно-правове забезпечення об'єкта дослідження	13
1.4. Аналіз фінансового стану підприємства	16
1.5. Облікова політика	25
РОЗДІЛ 2 ОБЛІК ТА АНАЛІЗ СТАНУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ «ЗАХІДНИЙ»	30
2.1 Економічна сутність розрахунків з покупцями і замовниками	30
2.2. Документальне оформлення операцій з обліку розрахунків з покупцями і замовниками	34
2.3 Синтетичний і аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками	39
2.4. Аналіз стану розрахунків з покупцями та замовниками	43
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Актуальність. В умовах трансформації економічної системи України питання обліку та аналізу розрахунків з покупцями та замовниками набувають особливої актуальності. Ефективна організація розрахунків є ключовим фактором забезпечення фінансової стабільності підприємства, своєчасного надходження грошових коштів та підвищення ліквідності. Оскільки саме через розрахунки з контрагентами реалізується основна частина продукції, робіт чи послуг, їх належне облікове відображення є запорукою достовірності фінансової звітності. Для України, де більшість підприємств функціонує в умовах високих ризиків неплатежів, проблема ефективного контролю та аналізу розрахунків із замовниками та покупцями є надзвичайно важливою.

Теоретичні та практичні аспекти обліку й аналізу розрахунків з покупцями та замовниками досліджувалися такими вченими, як Ф.Ф. Бутинець, Я.В. Сливка, Т.О. Меліхова, Г.В. Нашкерська, О.Г. Лищенко, а також зарубіжними фахівцями – Д. Стоуном, К. Хітчингом, Б. Едвардсом.

У наукових працях автори акцентували увагу на нормативно-правових аспектах обліку, методиках контролю, оцінці дебіторської заборгованості та системах внутрішнього аудиту. Водночас, ряд важливих питань, пов'язаних із документуванням, автоматизацією процесів обліку, веденням розрахунків у сучасних інформаційних системах і при порушенні договірних зобов'язань, залишаються відкритими та потребують подальшого дослідження.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є дослідження обліку та аналізу розрахунків з покупцями та замовниками як інформаційної основи для фінансового моніторингу.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- визначити економічну сутність та значення розрахунків з покупцями та замовниками;
- здійснити огляд нормативно-правової бази з обліку розрахунків;

- дослідити організацію первинного документування та обробки інформації;
- проаналізувати методику ведення аналітичного та синтетичного обліку;
- розглянути особливості обліку при порушенні договірних зобов'язань;
- охарактеризувати порядок складання звітності за відповідними операціями;
- запропонувати шляхи вдосконалення обліку та аналізу розрахунків на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес організації бухгалтерського обліку та аналізу розрахунків з покупцями і замовниками на підприємстві.

Предметом дослідження виступає система методів, процедур і механізмів ведення обліку та аналізу розрахунків з покупцями і замовниками, що здійснюються підприємством у процесі реалізації продукції, робіт і послуг.

У процесі дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи:

- монографічний – для аналізу літературних джерел;
- економіко-статистичний – для обробки фінансових показників;
- графічний – для візуалізації результатів;
- балансовий – для визначення змін у структурі заборгованості;
- табличний – для систематизації даних;
- методи порівняння, узагальнення, аналогії та спостереження – для оцінки облікових і аналітичних процедур.

Результати дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення.

Теоретичне значення полягає в уточненні підходів до класифікації та оцінки дебіторської заборгованості, методів документування та аналізу розрахункових операцій.

Практична значущість полягає у можливості впровадження запропонованих рекомендацій щодо вдосконалення облікових процедур, підвищення ефективності розрахунків із замовниками на прикладі конкретного підприємства. Підприємство

планує впровадити надані рекомендації з приводу фінансового моніторингу, про свідчить офіційний лист керівництва ТОВ «Тепличний комбінат «Західний».

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, аналітичні матеріали, підручники, фахові статті, а також дані підприємства первинного та облікового характеру.

Кваліфікаційна бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ «ЗАХІДНИЙ»

1.1 Економічний зміст і роль розрахунків з покупцями та замовниками

Нові економічні відносини проникають у всі сфери господарської діяльності українського бізнесу. У діяльності суб'єктів господарювання відбувається різкий зсув у бік ринкових відносин. За цих обставин підприємствам необхідно активніше використовувати бухгалтерський облік для вдосконалення своєї роботи. Об'єктивний розвиток ринкових відносин потребує зміни бухгалтерського обліку та максимального наближення до міжнародних стандартів. Управління бізнесом – це складний і відповідальний процес зі своїми стратегіями і тактиками.

Враховуючи поточну господарську діяльність, керівники, власники, провідні спеціалісти підприємств зобов'язані постійно приділяти увагу майбутньому підприємства. Тільки така система управління може стати основою успішного розвитку підприємства. Управління – це перш за все передбачення: процесу виконання виробничого плану, відхилення параметрів від плану і завдань, а також подальшого напрямку розвитку підприємства після прийняття відповідальних управлінських рішень.

Повертаючись до виникнення бухгалтерського обліку, слід зазначити, що одним із першочергових завдань бухгалтерського обліку є реєстрація такої інформації, як розрахунки між підприємствами та заборгованість, що виникла під час господарської діяльності. З тих пір багато чого змінилося: обсяги, форми, види розрахунків, часткова автоматизація розрахунків та їх облік, покращився облік і торгівля в цілому, але ключовим залишається питання розрахунків і заборгованості між суб'єктами господарювання.

На сьогоднішній день постійно уточнюються такі питання, як облік безнадійної заборгованості, визначення окремих категорій, міркування ризиків, способи відображення розрахунків з покупцями та замовниками, класифікація

заборгованості тощо. У процесі господарської діяльності підприємства виробляють готову продукцію і реалізують її закупівельним організаціям, іншим покупцям і замовникам. Кошти від реалізації продукції своєчасно не вилучалися, що призвело до ускладнень господарської діяльності.

Особливо це актуально у випадку інфляції. Кошти, тимчасово депоновані за межами бізнесу, на неповний робочий день, знеціняться і не можуть бути повернені в економіку після закінчення терміну дії. Боржник зобов'язаний підтвердити суму заборгованості або оскаржити її протягом десяти днів з моменту отримання заяви. Тому корпоративний облік надає великого значення обліку дебіторської заборгованості.

Від своєчасності та достовірності інформації про стан звітної дебіторської заборгованості залежить своєчасність вжиття заходів по погашенню та відображення їх у фінансовій звітності підприємства за звітний період. Принципи формування підходу до обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначені НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».

Норми НП(С)БО 10 поширюються на всі підприємства, крім бюджетних установ. Визначені положення керуються правилами, встановленими іншими П(С)БО. У більшості випадків можна виділити два основних типи дебіторської заборгованості: комерційна дебіторська заборгованість і некомерційна дебіторська заборгованість (нереалізаційна). Якщо мова йде про оплату товару (що має матеріально-речову форму), роботи, послуги, операція називається товарною операцією.

Тобто дебіторська заборгованість за товарами є результатом звичайної операційної діяльності підприємства, яка може включати продаж товарів, виконання проєктів та/або надання послуг. Розрахунки з покупцями і замовниками підпадають під товарну дебіторську заборгованість. Покупець – фізична або юридична особа, яка придбаває товари (роботи, послуги).

Розрахунки з покупцями та замовниками є важливою складовою фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства, оскільки безпосередньо впливають на його платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість і рівень прибутковості.

Економічний зміст розрахунків із покупцями та замовниками полягає у процесі взаємного виконання зобов'язань: передача товарів, виконання робіт або надання послуг продавцем і своєчасне здійснення оплати покупцем. У цьому процесі виникають права вимоги підприємства щодо отримання грошових коштів за поставлену продукцію або надані послуги, що обліковуються як дебіторська заборгованість.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги становить частину обігових активів підприємства і є своєрідною формою заморожених грошових ресурсів. Чим більший обсяг дебіторської заборгованості та триваліший строк її погашення, тим вищі ризики втрати ліквідності й зниження оборотності активів. Тому управління розрахунками з покупцями та замовниками має важливе значення для забезпечення фінансової рівноваги підприємства.

Розрахунки з покупцями та замовниками виконують кілька ключових функцій:

- Фінансова функція — забезпечення підприємства необхідними грошовими надходженнями для здійснення поточної діяльності, виконання зобов'язань перед постачальниками, кредиторами та державними органами.
- Контрольна функція — контроль за своєчасним виконанням договірних умов обома сторонами, своєчасне виявлення простроченої дебіторської заборгованості та прийняття заходів щодо її погашення.
- Операційна функція — забезпечення безперервності виробничого циклу та обігу товарно-матеріальних ресурсів через своєчасну оплату продукції та послуг.
- Аналітична функція — формування інформаційної бази для аналізу фінансового стану підприємства, оцінки ефективності роботи з контрагентами, прогнозування грошових потоків.

Ефективна організація розрахунків із покупцями та замовниками дозволяє підприємству:

- скорочувати строки обороту дебіторської заборгованості;
- мінімізувати ризики неплатежів;
- своєчасно виявляти сумнівні борги та формувати резерви під їх покриття;
- підвищувати фінансову стабільність і конкурентоспроможність на ринку.

Таким чином, розрахунки з покупцями та замовниками виступають не лише інструментом реалізації продукції, але й важливим елементом фінансового управління, який впливає на загальну ефективність діяльності підприємства.

Замовник — сторона договору, за замовленням якої друга сторона виготовляє конкретну продукцію, надає послуги та виконує роботи. Дебіторська заборгованість за товарами, у свою чергу, за визначенням є короткостроковою (поточною) дебіторською заборгованістю[26].

Відповідно до НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» поточна дебіторська заборгованість — це суми дебіторської заборгованості, які виникли під час нормального операційного циклу або які будуть погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Боржники — це юридичні та фізичні особи, які винні підприємству певну суму грошей, еквівалент або інші активи внаслідок минулих подій. Дебіторська заборгованість — це сума грошей, яку боржник винен компанії на певну дату. Якщо підприємство, ймовірно, отримає майбутні економічні вигоди і їх суму можна достовірно визначити, воно визнається активом [26].

Дебіторська заборгованість може бути погашена за рахунок непрямих грошових надходжень, таких як придбання активів шляхом бартеру, отримання дивідендів від акцій інших підприємств тощо. У бухгалтерському обліку жодних зобов'язань не виникає після підписання контракту; Борг однієї сторони перед іншою виникає, коли одна сторона виконує дію (або бездіяльність), зазначену в ній.

Дуже рідко відповідальність виникає внаслідок одночасного виконання обома сторонами зустрічних зобов'язань за договором. Взагалі кажучи, одна сторона першою виконала свої зобов'язання і, отже, має право вимагати відшкодування боргу, тоді як інша сторона зобов'язана погасити борг. Отже, з точки зору бухгалтерського обліку, сторона А має зобов'язання перед кредиторами погасити цей борг, який називається кредиторською заборгованістю.

Тому правильна організація розрахунків вимагає суворої фінансової дисципліни, самостійної сплати боргів і забезпечення своєчасного надходження коштів за продану продукцію та надані послуги. Утримання виплат отриманих матеріальних цінностей або несвоечасне надходження коштів за продану продукцію та послуги може призвести до фінансових труднощів у веденні господарства.

1.2 Огляд літературних джерел з питань обліку та аналізу стану розрахунків з покупцями та замовниками

Щодо обліку та аналізу розрахункових ситуацій з покупцями та замовниками існує багато думок і висловлювань різних авторів, вчених, теоретиків, практиків та всіх, хто займається цією темою. Загальнотеоретичні засади, методи реалізації та організації обліку та аналізу детально висвітлені у вітчизняній літературі, проте адміністративна система контролю перешкоджає ефективному розвитку економічних відносин.

Україна ще не повністю розвинена і потребує серйозних покращень. Облік та аналіз розрахунків з покупцями та замовниками є надзвичайно важливими для бізнесу, тобто ця тема є дуже актуальною на сьогоднішній день. Багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими проведено широкі дослідження з цього приводу, і цей факт також підтверджує його актуальність. Питання організації обліку та аналізу розрахунків із покупцями та замовниками є важливою складовою фінансово-господарської діяльності підприємств і активно досліджуються у науковій і спеціальній літературі.

Так, у працях Бутинець Ф.Ф., Сопко В.В., Голов С.Ф. приділяється увага теоретичним засадам бухгалтерського обліку розрахункових операцій, визначенню місця дебіторської заборгованості у структурі активів підприємства та її впливу на фінансову стабільність.

У підручнику «Бухгалтерський облік в Україні» (автори — Бутинець Ф.Ф., Бондар М.І.) розкрито методику обліку розрахунків з покупцями та замовниками, особливості оформлення первинних документів, ведення аналітичного і синтетичного обліку. Автори наголошують на необхідності своєчасного відображення операцій, правильного оформлення розрахункових документів і застосування сучасних методів контролю за дебіторською заборгованістю.

Дослідження Сопка В.В. стосуються питань оцінки дебіторської заборгованості та методів її аналізу. Зокрема, автор підкреслює важливість розподілу дебіторської заборгованості за строками виникнення для оцінки рівня фінансових ризиків підприємства.

У роботах Голов С.Ф. наголошується на ролі обліку розрахункових операцій у системі управлінського обліку. Він вказує, що ефективна політика управління дебіторською заборгованістю повинна базуватися на постійному моніторингу стану розрахунків, розробці заходів щодо скорочення строків погашення боргів і мінімізації ризиків неплатежів.

Крім того, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (зокрема, НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» і НП(С)БО 15 «Дохід») встановлюють нормативно-правові засади обліку та визнання дебіторської заборгованості і доходів у бухгалтерському обліку. У цих стандартах визначено критерії визнання дебіторської заборгованості, порядок її оцінки та відображення у фінансовій звітності.

Практичні аспекти аналізу стану розрахунків з покупцями широко розглядаються у працях Шеремета А.Д. і Савицької Г.В., де подано методики оцінки платоспроможності дебіторів, розрахунку коефіцієнтів оборотності дебіторської заборгованості та формування резервів сумнівних боргів.

Огляд літературних джерел з питань обліку та аналізу стану розрахунків з покупцями та замовниками наведено в Додатку А.

Вітчизняні та міжнародні економісти працюють над вдосконаленням бухгалтерського обліку та аналізом розрахункових ситуацій з покупцями та замовниками, охоплюючи широкий спектр питань. Науковці у своїх працях по-різному вказують на важливість підвищення наукового рівня розрахунків та аналізу з покупцями та замовниками.

На основі аналізу наукових джерел можна зробити висновок, що облік та аналіз розрахунків з покупцями та замовниками є надзвичайно важливим елементом ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства. Ця тема активно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями, що свідчить про її актуальність у сучасних економічних умовах.

Дослідження авторів, таких як Долішня Т.І., Озер Т.С., Меліхова Т.О., Ковальчук Т.М. та інші, підтверджують необхідність удосконалення організації обліку дебіторської заборгованості, запровадження сучасних методів контролю та автоматизації облікових процесів. Особливу увагу приділяється питанням нормативно-правового регулювання, методичному забезпеченню та впровадженню інформаційних систем, що дозволяє підвищити точність і оперативність обліку.

У низці джерел (Слепченко В.П., Слепченко В. та Скрипник М., Макаренко А.П.) розкрито методичні підходи до проведення аудиту та внутрішнього контролю розрахунків з покупцями. Автори наголошують на важливості своєчасної перевірки стану розрахунків, виявлення дебіторської заборгованості та ризиків, пов'язаних з неплатоспроможністю контрагентів.

Також варто відзначити міждисциплінарний підхід до проблеми, який розглянуто у роботі Сливки Я.В., де підкреслено взаємозв'язок бухгалтерського обліку з правовими, управлінськими та фінансовими аспектами. Це дає можливість комплексно оцінювати ситуацію та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Таким чином, узагальнення наукових позицій дозволяє зробити висновок, що ефективний облік та аналіз розрахунків з покупцями і замовниками потребує системного підходу, постійного вдосконалення методик, широкого застосування цифрових технологій і належного контролю. Це є запорукою фінансової стабільності підприємства та його здатності адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.

1.3. Нормативно-правове забезпечення об'єкта дослідження

При організації обліку та аналізу розрахунків з покупцями та замовниками необхідно керуватися певними законодавчими та нормативними документами, які регламентують методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про них і розкриття її у фінансових звітах.

Основою бухгалтерського обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Цей закон визначає правові засади регулювання, організації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Цей закон поширюється на всіх юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також суб'єкти підприємницької діяльності, яким відповідно до законодавства надано дозвіл на ведення спрощеного обліку доходів і витрат, ведуть бухгалтерський облік і подають фінансову звітність у порядку, встановленому законодавством.

Організація обліку та аналізу стану розрахунків із покупцями та замовниками на підприємстві базується на комплексі нормативно-правових актів, що регулюють бухгалтерський облік, фінансову звітність, порядок здійснення господарських операцій і відповідальність сторін за розрахункові відносини.

Основними нормативно-правовими документами, які регламентують облік і аналіз розрахунків із покупцями та замовниками, є:

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV. Закон встановлює загальні правові та організаційні основи ведення

бухгалтерського обліку в Україні, визначає вимоги до достовірності, повноти і своєчасності подання фінансової інформації.

- Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. Нормує порядок оподаткування операцій із постачання товарів, робіт і послуг, визначає правила обліку податкових зобов'язань і податкового кредиту, зокрема в частині ПДВ.

- Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО):

- НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», яке регулює порядок визнання, оцінки та обліку дебіторської заборгованості;

- НП(С)БО 15 «Дохід», яке визначає принципи визнання і обліку доходів підприємства від реалізації продукції, товарів та надання послуг;

- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», що встановлює структуру і зміст фінансової звітності, в якій розкривається інформація про стан дебіторської заборгованості.

- Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88. Містить вимоги до оформлення первинних документів, ведення облікових регістрів та організації документообігу на підприємстві.

- Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. Регулює договірні зобов'язання між сторонами, включаючи порядок укладення договорів купівлі-продажу, надання послуг, виконання робіт, умови переходу права власності на товари та відповідальність за порушення договірних зобов'язань.

Крім того, в процесі обліку розрахунків з покупцями та замовниками підприємство використовує власні внутрішні документи — положення про облікову політику, графіки документообігу, інструкції щодо оформлення первинних документів та інші локальні акти, затверджені керівництвом підприємства.

Загальний підхід до обліку і аналізу виробничих ресурсів підприємства та вимог до їх відображення у фінансовій звітності визначений у таких основних нормативних документах (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1–Рівні нормативного регулювання обліку розрахунків з покупцями та замовниками

Рівень	Зміст
Перший рівень – нормативні документи вищого рівня	- Цивільний кодекс України – визначає основи регулювання взаємовідносин з контрагентами. - Податковий кодекс України – регулює справляння податків і зборів, включає положення щодо безнадійної дебіторської заборгованості.. - Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996 – визначає загальні принципи ведення обліку і складання звітності.
Другий рівень – положення (стандарти) бухгалтерського обліку	- НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» – визначає методологічні основи обліку дебіторської заборгованості. - НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» – розкриває інформацію про дебіторську заборгованість у звітності.
Третій рівень – підзаконні акти, методичні рекомендації, інструкції	- Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті – регламентує порядок безготівкових операцій. - Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні. - Постанова КМУ №750 щодо інвентаризації заборгованості. - Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. - Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку.
Четвертий рівень – внутрішня регламентація обліку	Визначається Наказом про облікову політику підприємства, зокрема: 1. Організація договірних відносин з контрагентами. 2. Посадова інструкція бухгалтера. 3. Обрана форма ведення обліку. 4. Документообіг підприємства. 5. Робочий план рахунків з відповідними субрахунками. 6. Методика формування резерву сумнівних боргів. 7. Порядок списання безнадійної дебіторської заборгованості.

Для вивчення обліку та аналізу розрахунків з покупцями та замовниками використовується велика кількість нормативно-правових актів, які охоплюють як загальні законодавчі положення, так і спеціалізовані стандарти та інструкції. Саме завдяки такому нормативному підґрунтю забезпечується системність, єдність та порівняння облікової інформації, що відображається у фінансовій звітності підприємств.

Правильне застосування нормативної бази сприяє не лише достовірному веденню бухгалтерського обліку, а й прийняттю ефективних управлінських рішень, мінімізації ризиків, пов'язаних із виникненням простроченої або безнадійної дебіторської заборгованості. Водночас, недотримання положень чинного законодавства може призвести до порушення фінансової дисципліни, помилок у звітності та відповідальності підприємства перед контролюючими органами.

Особливе значення мають внутрішні документи підприємства, зокрема наказ про облікову політику, що деталізує практичні аспекти організації обліку відповідно до специфіки діяльності конкретної господарської одиниці. У ньому визначаються методи, які застосовуються для оцінки дебіторської заборгованості, ведення договорів, резервування сумнівних боргів тощо.

Таким чином, ефективна організація обліку та аналізу розрахунків з покупцями та замовниками можлива лише за умови чіткого дотримання багаторівневої системи нормативного регулювання, що охоплює як державне законодавство, так і внутрішні регламенти підприємства.

1.4. Аналіз фінансового стану підприємства

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ «ЗАХІДНИЙ» (скорочена назва — ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ «ЗАХІДНИЙ») є юридичною особою, яка зареєстрована відповідно до чинного законодавства України. Станом на 27 квітня 2025 року підприємство має статус

«zareєстровано» згідно даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб (ЄДР).

Код ЄДРПОУ підприємства — 42356564. Дата державної реєстрації — 3 серпня 2018 року, що свідчить про понад шість років діяльності на ринку.

Керівником товариства є Коваленко Ігор Борисович (дані актуальні на 27 квітня 2025 року). Ведення бухгалтерського обліку та підписання фінансової звітності покладено на головного бухгалтера — Томенчук Христину Богданівну (станом на 11 лютого 2025 року).

Розмір статутного капіталу ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» складає 120 000 100,00 гривень.

Організаційно-правова форма підприємства — товариство з обмеженою відповідальністю.

Основним видом діяльності підприємства є вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів (КВЕД 01.13). Крім основного виду діяльності, ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» також займається допоміжною діяльністю у рослинництві (КВЕД 01.61) та здійснює оптову торгівлю зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин (КВЕД 46.21).

Таким чином, ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» є активним учасником аграрного сектору України, спеціалізуючись на вирощуванні сільськогосподарської продукції та її реалізації як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Аналіз фінансового стану підприємства є важливим інструментом для оцінки його економічної стабільності, рентабельності, ліквідності та здатності ефективно використовувати свої ресурси для забезпечення сталого розвитку. Це процес, який дозволяє визначити фінансову міцність організації, виявити її сильні та слабкі сторони, а також приймати обґрунтовані рішення щодо подальших дій.

Основні аспекти фінансового стану підприємства можна оцінювати за допомогою різних фінансових показників, які дають уявлення про його діяльність. Одним із ключових аспектів є рентабельність, яка показує, наскільки

ефективно підприємство використовує свої ресурси для отримання прибутку. Рентабельність активів та рентабельність власного капіталу є основними показниками, що відображають цю характеристику.

Коефіцієнти ліквідності допомагають оцінити здатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання. Коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності та коефіцієнт абсолютної ліквідності дають чітке уявлення про рівень фінансової стабільності підприємства в умовах зростання поточних зобов'язань.

Крім того, аналіз фінансового стану включає в себе оцінку структури капіталу підприємства, що дозволяє визначити частку власного та позикового капіталу в загальному обсязі фінансування. Коефіцієнт автономії і коефіцієнт заборгованості дозволяють визначити рівень фінансової незалежності та здатність підприємства покривати свої зобов'язання.

Загалом, фінансовий аналіз підприємства є важливим етапом для прийняття стратегічних рішень, оптимізації фінансової структури та забезпечення стабільного розвитку в умовах змінного економічного середовища. Він допомагає виявити слабкі місця в діяльності підприємства, що можуть стати на заваді його подальшому росту, і прийняти ефективні заходи для їх усунення.

Для більш детального аналізу наданих фінансових показників варто розглянути кожен з них окремо, щоб зрозуміти загальну фінансову ситуацію підприємства.

Доходи: 200 778 тис. грн (6.97%)
Збільшення доходів на 6.97% свідчить про те, що підприємство збільшило свої продажі або доходи від основної діяльності в порівнянні з попереднім періодом. Це може бути позитивним сигналом, що компанія здатна нарощувати обсяги продажів або залучати нових клієнтів. Проте слід звернути увагу на інші показники, щоб зрозуміти, наскільки ефективно компанія управляє своїми витратами та прибутком.

Чистий прибуток: 4 425 тис. грн (-90.29%)
Значне падіння чистого прибутку на 90.29% є тривожним сигналом. Це свідчить про значне зниження прибутковості підприємства. Причиною цього може бути збільшення витрат (наприклад, зростання операційних витрат або амортизації) або одноразові витрати, що вплинули на кінцевий результат. Таке різке зниження чистого прибутку вимагає додаткового вивчення, щоб визначити, чи є це тимчасовим явищем або тривалим.

Активи: 346 076 тис. грн (92.18%)
Збільшення активів на 92.18% свідчить про значне розширення активів підприємства, що може бути результатом придбання нових основних засобів, збільшення оборотних коштів або інших факторів. Таке різке зростання активів може також вказувати на збільшення інвестицій, але вимагає аналізу структури активів, щоб зрозуміти, чи не пов'язане це з високим рівнем зобов'язань, що може збільшити фінансові ризики.

Рисунок 1.1—Фінансові показники діяльності.

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства.

У таблиці 2.1 наведено основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Тепличний комбінат «Західний», які були проаналізовані на основі даних річної бухгалтерської звітності підприємства за період 2020–2024 років.

Аналіз фінансових показників ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» за останні роки свідчить про поступове покращення загального фінансового стану підприємства. Якщо на початку аналізованого періоду показники свідчили про високу фінансову нестабільність, то вже з 2022 року спостерігається зміцнення позицій товариства.

Показники ліквідності підприємства продемонстрували позитивну динаміку. Поточна та швидка ліквідність зросли, що свідчить про покращення здатності підприємства своєчасно розраховуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями. Абсолютна ліквідність залишалася невисокою, що є характерним

для підприємств аграрного сектору, де значна частина активів сконцентрована в необоротних засобах і запасах.

Щодо платоспроможності, підприємство поступово скоротило залежність від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт автономії суттєво покращився, а власний капітал почав забезпечувати значну частину активів. Це вказує на зміцнення фінансової стійкості та зниження ризиків банкрутства.

Прибутковість підприємства зросла після збиткових років на початку періоду. Значно покращилася рентабельність активів та чиста маржа, що свідчить про ефективне використання ресурсів. Підприємство зуміло наростити обсяги виробництва та реалізації продукції, що позитивно позначилося на загальних фінансових результатах.

Ділова активність підприємства також поступово зростала. Покращилися показники оборотності активів і дебіторської заборгованості, що свідчить про ефективніше управління обіговими коштами та скорочення строків повернення дебіторських боргів.

У цілому, за період 2020–2024 років ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» пройшло шлях від фінансово нестабільного стану до впевненого зростання основних показників ліквідності, платоспроможності, прибутковості та ділової активності.

Таблиця 1.2–Показники діяльності ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ «ЗАХІДНИЙ»

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Кількість персоналу	-	-	285	303	325
Дохід (тис грн)	7 873	20 749	156 207	187 697	200 778
Чистий прибуток (тис грн)	-28 593	576	29 527	45 554	4 425
Активи (тис грн)	19 653	55 377	72 429	180 081	346 076
Гроші та їх еквіваленти (тис грн)	551	4	2 918	734	1 904
Довгострокові зобов'язання (тис грн)	693	277	-	-	-
Поточні зобов'язання (тис грн)	47 540	83 104	70 907	95 005	132 487
Власний капітал (тис грн)	-28 580	-28 005	1 522	85 076	213 589

Кількість співробітників підприємства зросла з 285 осіб у 2022 році до 325 осіб у 2024 році. Це свідчить про розширення виробничих потужностей або розширення операційної діяльності компанії. Однак варто звернути увагу, що збільшення персоналу може призвести до зростання витрат на заробітну плату, що може вплинути на чистий прибуток.

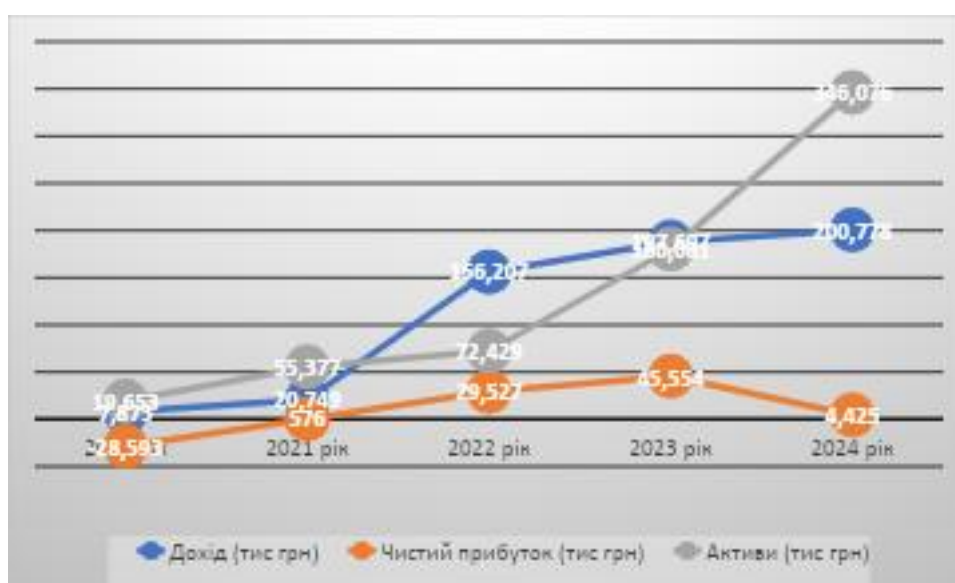

Рисунок 1.2– Динаміка економічних показників.

Джерело: сформовано автором на основі річної звітності.

Підприємство демонструє значне зростання доходів протягом періоду. Від 7 873 тис. грн у 2020 році до 200 778 тис. грн у 2024 році доходи зросли майже у 25 разів. Це свідчить про значне зростання обсягів продажу, що може бути пов'язане з розширенням бізнесу або покращенням позицій на ринку. Зростання доходів на 6.97% у 2024 році є позитивним знаком, однак потрібно також аналізувати, чи пропорційно збільшилися витрати та прибуток.

Чистий прибуток демонструє значні коливання: від збитків у 2020 році (-28 593 тис. грн) до позитивних результатів у наступні роки. У 2021 році компанія змогла отримати прибуток у розмірі 576 тис. грн, а в 2022 році це значення зросло до 29 527 тис. грн. Однак у 2024 році чистий прибуток знизився до 4 425 тис. грн, що є значним падінням на 90.29% порівняно з попереднім роком. Це може свідчити про зростання витрат або одноразові витрати, що вплинули на кінцевий результат. Зниження прибутку на таку величезну суму потребує детального аналізу, особливо у контексті витрат, оподаткування та інших факторів. Варто зазначити, що зменшення прибутку може бути компенсоване зростанням активів компанії, що сприяє загальному покращенню фінансового стану підприємства в довгостроковій перспективі.

Активи підприємства зросли на 92.18% з 19 653 тис. грн у 2020 році до 346 076 тис. грн у 2024 році. Це свідчить про значне розширення діяльності та придбання нових основних засобів або інших довгострокових активів. Велике збільшення активів може також свідчити про високий рівень інвестицій, але важливо також аналізувати співвідношення між активами та зобов'язаннями, оскільки велике зростання активів може бути супроводжене високим рівнем боргу.

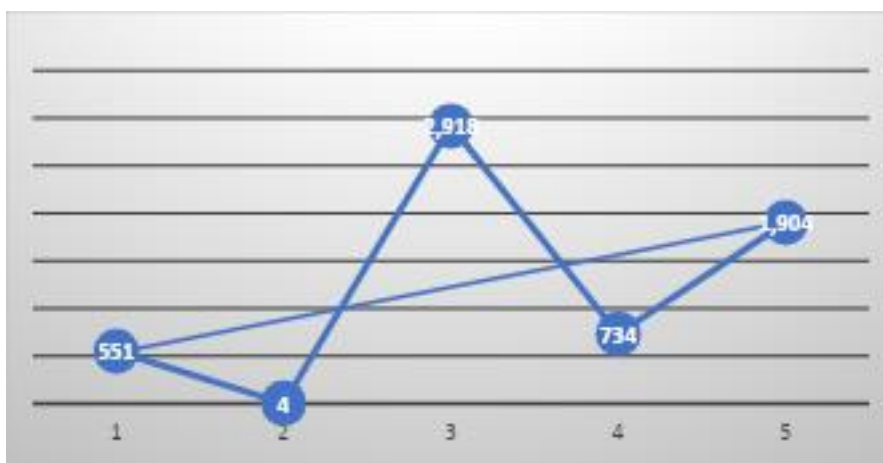

Рисунок 1.3–Динаміка показників за 2022-2024 роки.

Джерело: сформовано автором на основі річної звітності.

Сума грошей та їх еквівалентів у 2024 році становила 1 904 тис. грн, що є значним збільшенням порівняно з 734 тис. грн у 2023 році. Зростання грошових коштів може свідчити про покращення готівкових ресурсів компанії, що дозволяє покривати поточні зобов'язання та інвестувати в подальший розвиток.

Протягом аналізованого періоду підприємство не має довгострокових зобов'язань у 2022, 2023 та 2024 роках, що свідчить про відсутність боргів або зобов'язань на більш тривалий термін. Це може бути позитивним сигналом про фінансову стабільність і здатність підприємства виконувати свої зобов'язання без необхідності залучати значні довгострокові кредити.

Поточні зобов'язання зросли з 47 540 тис. грн у 2020 році до 132 487 тис. грн у 2024 році. Це може свідчити про збільшення боргових зобов'язань підприємства, які повинні бути погашені протягом року. Таке зростання зобов'язань потребує аналізу для оцінки платоспроможності компанії.

Власний капітал компанії був від'ємним до 2022 року, однак з 2023 року він став позитивним і в 2024 році склав 213 589 тис. грн. Це є позитивною зміною, що свідчить про поліпшення фінансової стійкості підприємства. Збільшення власного капіталу може бути пов'язане з реінвестуванням прибутку або залученням інвестицій.

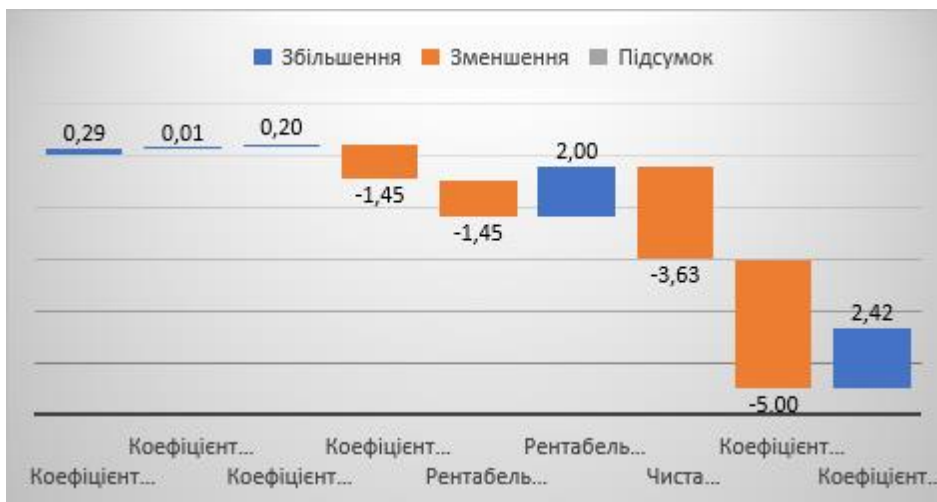

Рисунок 1.4–Динаміка коефіцієнтів за 2022-2024 роки.

Джерело: сформовано автором на основі річної звітності.

Загалом, підприємство демонструє сильне зростання активів і доходів, однак значне зниження чистого прибутку в 2024 році потребує додаткової уваги в майбутньому. Позитивна динаміка власного капіталу свідчать про деяке поліпшення фінансової стійкості, але необхідно провести додатковий аналіз для розуміння причин падіння прибутку і ефективності управління витратами.

Таблиця 1.3– Економічні показники діяльності підприємства

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Коефіцієнт поточної ліквідності	0.29	0.63	0.68	1.00	1.43
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0.01	-	0.04	0.01	0.42
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0.20	0.28	0.30	0.30	0.88
Коефіцієнт автономії	-1.45	-0.51	0.02	0.47	0.62
Рентабельність активів (ROA)	-1.45	0.01	0.41	0.25	0.01
Рентабельність власного капіталу (ROE)	2.00	-0.02	-2.23	1.05	0.03
Чиста маржа	-3.63	0.03	0.23	0.24	0.02
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	-5.00	-8.99	0.06	1.00	1.37
Коефіцієнт заборгованості	2.42	1.50	0.98	0.53	0.38

Показники ліквідності компанії за останні роки свідчать про поступове поліпшення фінансового стану. Коефіцієнт поточної ліквідності з 0.29 у 2020 році зріс до 1.43 у 2024 році, що означає, що компанія стала значно здатнішою до

покриття своїх поточних зобов'язань за рахунок оборотних активів. Це свідчить про покращення фінансової стійкості та зниження ризику неплатоспроможності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності залишався низьким протягом 2020-2023 років, але в 2024 році піднявся до 0.42, що свідчить про покращення здатності підприємства покривати свої зобов'язання найбільш ліквідними активами. Однак цей показник все ще залишається недостатнім, щоб повністю покрити короткострокові зобов'язання компанії.

Коефіцієнт швидкої ліквідності збільшився з 0.20 у 2020 році до 0.88 у 2024 році, що свідчить про те, що підприємство поступово наближається до оптимального рівня для забезпечення своїх поточних зобов'язань за допомогою швидкоореалізованих активів.

Коефіцієнт автономії в 2024 році досяг значення 0.62, що вказує на значне покращення фінансової незалежності підприємства, хоча в попередні роки він був негативним або дуже низьким. Це означає, що частка власного капіталу в загальній структурі фінансування підприємства зросла, і компанія має більшу фінансову стійкість.

Рентабельність активів залишалась на низькому рівні в 2024 році, лише 0.01%, що свідчить про незначний прибуток від використання активів. Рентабельність власного капіталу також була низькою в 2024 році, що відображає скромну віддачу на вкладений капітал.

Чиста маржа в 2024 році знизилась до 0.02, що свідчить про те, що компанія має низьку ефективність у генеруванні чистого прибутку на одиницю доходу. Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом зріс до 1.37 у 2024 році, що означає поліпшення фінансової стійкості підприємства щодо довгострокових активів.

Коефіцієнт заборгованості значно знизився з 2.42 у 2020 році до 0.38 у 2024 році, що вказує на зниження фінансового ризику підприємства і покращення здатності контролювати свої зобов'язання.

Аналіз ринкових показників ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» за останні роки демонструє стабільно високу оцінку компанії за індексом

MarketScore. Протягом 2021–2024 років підприємство впевнено утримувалося на рівні рейтингу «А», що свідчить про його стабільні ринкові позиції та позитивну репутацію в галузі.

Частка підприємства у загальному секторі та на ринку загалом залишалася порівняно невеликою, однак помітною є тенденція до поступового зростання. Особливо яскраво це проявляється на субринку, де частка компанії значно зросла у 2022 році, що дозволило їй увійти до десятки лідерів за відповідним напрямом.

Показники місця компанії серед конкурентів підтверджують позитивну динаміку: протягом аналізованого періоду ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» значно покращило свої позиції як у загальному секторі, так і на субринку. Особливо вагомим є підняття підприємства на субринку, де компанія закріпилася серед провідних гравців.

Виручка підприємства демонструвала активне зростання, особливо в період із 2021 по 2023 роки. В цей час спостерігався як високий абсолютний, так і відносний приріст доходів. Хоч у 2024 році темпи зростання дещо уповільнилися, підприємство зберегло позитивну динаміку, що свідчить про закріплення на досягнутих позиціях і поступову стабілізацію розвитку.

Загалом, за результатами аналізу можна зробити висновок, що ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» продемонструвало значне укріплення ринкових позицій, успішно розширило свою присутність на субринку і змогло забезпечити стале зростання обсягів діяльності.

1.5. Облікова політика

Теоретичні аспекти обліку та аналізу стану розрахунків з покупцями та замовниками в ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» передбачають важливість точного та своєчасного ведення облікової документації, що стосується фінансових взаємодій з контрагентами. Облік розрахунків з покупцями та замовниками є основою для ефективного управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, що в свою чергу забезпечує своєчасне надходження грошових

коштів і знижує ризики виникнення фінансових труднощів. У цьому контексті важливо розглянути основні теоретичні положення, що складають основу обліку таких розрахунків.

Основною метою обліку розрахунків є забезпечення правильного відображення всіх фінансових операцій з покупцями та замовниками, включаючи нарахування та списання дебіторської заборгованості. Важливою складовою є не лише належне документування всіх операцій, а й своєчасне виявлення проблемних ситуацій у розрахунках, що дозволяє запобігти можливим фінансовим втратам. Таким чином, облік розрахунків стає не тільки інструментом контролю за поточними зобов'язаннями підприємства, але й важливим механізмом стратегічного управління фінансами підприємства.

Одним з основних завдань обліку є нарахування резервів на можливі втрати від безнадійної заборгованості. Резерви дозволяють відобразити на балансі підприємства очікувані втрати, що можуть виникнути в результаті неповернення дебіторської заборгованості. Це важливий момент, оскільки саме вчасне створення таких резервів дозволяє адекватно відобразити фінансовий стан компанії та зберегти її фінансову стабільність. Техніки резервування заборгованості можуть відрізнятися в залежності від політики підприємства, проте вони всі спрямовані на зменшення ризиків у разі непогашення заборгованості.

Облік розрахунків з покупцями та замовниками також включає в себе оцінку і контроль за дебіторською заборгованістю. Важливо не лише стежити за сумами, що залишаються невикладеними, але й здійснювати моніторинг строків їх погашення. Це дозволяє своєчасно виявляти борги, що мають ризик стати безнадійними, і приймати відповідні заходи для їх стягнення або коригування. На цьому етапі здійснюється також аналіз причин виникнення простроченої заборгованості та розробляються рекомендації для її зменшення або ліквідації в майбутньому.

З інтеграцією інформаційних систем управління підприємство може значно підвищити ефективність обліку та аналізу розрахунків. Сучасні облікові та

управлінські системи дозволяють оперативно отримувати актуальну інформацію щодо кожного покупця чи замовника, а також здійснювати прогнозування можливих фінансових результатів. Це дає можливість своєчасно реагувати на будь-які зміни у фінансових потоках, що може мати вирішальне значення для забезпечення стабільної роботи підприємства.

Крім того, облік і аналіз стану розрахунків вимагає суворого дотримання принципів бухгалтерії та фінансової звітності. Всі операції повинні відображатися згідно з встановленими стандартами і відповідними вимогами податкового законодавства. Це не лише забезпечує юридичну чистоту облікових даних, але й дає змогу формувати надійні фінансові звіти, що використовуються для внутрішнього аналізу та зовнішнього контролю.

Також важливим аспектом є розгляд дебіторської заборгованості в контексті її ефективного управління, що передбачає розробку політики щодо збору боргів, вибору оптимальних шляхів стягнення заборгованості та взаємодії з контрагентами. Це дозволяє зменшити обсяги простроченої заборгованості та підтримувати належний рівень ліквідності підприємства. Вчасне втручання у процеси погашення боргів та управління дебіторською заборгованістю є запорукою фінансової стійкості підприємства, що має велике значення для його розвитку.

Підсумовуючи, можна сказати, що облік розрахунків з покупцями та замовниками є невід'ємною частиною фінансового управління на підприємстві. Він охоплює не тільки технічні аспекти обліку та аналізу, але й стратегічний підхід до управління ризиками, що виникають у зв'язку з дебіторською заборгованістю. Правильне ведення обліку допомагає забезпечити своєчасні фінансові надходження та знизити фінансові втрати, що в свою чергу сприяє стабільності і розвитку компанії.

В обліковій політиці ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» прописано, що підприємство використовує визначені методи для обліку розрахунків з покупцями та замовниками, зокрема для обліку дебіторської заборгованості. Важливе

значення надається правильному документуванню та своєчасному виконанню розрахунків, що забезпечує коректність фінансових показників підприємства.

В обліковій політиці чітко вказано відповідальних осіб, які займаються веденням обліку розрахунків з покупцями та замовниками. Ці особи несуть відповідальність за своєчасне й коректне оформлення первинних документів, відображення господарських операцій у бухгалтерії та забезпечення правильного списання заборгованості після проведення інвентаризацій.

Кредитні операції з покупцями та замовниками підприємство здійснює відповідно до чинного законодавства, що регламентує облік як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Особливу увагу приділяють термінам погашення заборгованості, а також нарахуванню штрафних санкцій за прострочення платежів згідно з умовами договорів.

Облік дебіторської заборгованості в політиці підприємства охоплює не тільки моніторинг та своєчасне відображення операцій у бухгалтерії, але й нарахування процентів за прострочення, що допомагає підтримувати ліквідність компанії. Важливим аспектом є забезпечення ефективного взаємодії з боржниками для погашення заборгованості.

Також облікова політика передбачає, що розрахунки можуть здійснюватися в різних валютах. У разі здійснення операцій в іноземній валюті передбачено переведення в національну валюту для правильного відображення в бухгалтерських звітах, що є важливим для дотримання стандартів бухгалтерського обліку.

Нарешті, облікова політика компанії включає вимоги щодо оформлення первинних документів для розрахунків, таких як рахунки, акти виконаних робіт і накладні, що забезпечує правильність обліку і прозорість фінансових операцій компанії.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ СТАНУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ «ЗАХІДНИЙ»

2.1 Економічна сутність розрахунків з покупцями і замовниками

Розвиток бізнесу тісно пов'язаний із завоюванням певних сегментів ринку, залученням нових клієнтів і отриманням замовлень. У зв'язку з цим особливого значення набувають питання розрахунків з покупцями та замовниками. Заборгованість клієнтів формує дебіторську заборгованість, яка відображається у балансі підприємства та належить до найбільш ліквідних активів. Ефективне управління дебіторкою дозволяє покращити як платоспроможність, так і загальну ліквідність компанії.

Дебіторська заборгованість — це сума коштів, яку клієнти повинні підприємству за отримані товари або послуги, але яку ще не оплатили. Вона обліковується у балансі як актив, що реалізує свою вартість після надходження коштів. Наприклад, коли товари продаються з відстрочкою платежу, сума таких продажів збільшує дебіторську заборгованість.

Чим оперативніше здійснюються розрахунки за дебіторською заборгованістю, тим краще для компанії, оскільки отримані кошти можна швидше спрямувати на погашення власних зобов'язань перед кредиторами.

У бухгалтерському обліку дебіторська заборгованість відображається в активі балансу на дебеті. Зазвичай це короткостроковий актив, оскільки очікується його погашення впродовж року.

Важливим елементом управління дебіторською заборгованістю є умови платежу, тобто строки і можливі відсотки за користування відстрочкою. Вони встановлюються залежно від потреб підприємства у готівкових коштах та рівня довіри до клієнта.

У випадках, коли компанія має потребу в швидкому надходженні коштів, вона може запропонувати клієнтам знижки за дострокову оплату. Це дозволяє оперативно покрити свої фінансові потреби. Водночас, якщо на товар або послугу

встановлена низька маржа, підприємство може свідомо надати клієнтам довший термін оплати, щоб уникнути втрат через знижки.

Отже оперуючи дебіторською заборгованістю слід пам'ятати що завжди є вибір між ліквідністю та прибутковістю і між ними можна досягнути балансу.

Ще потрібно пам'ятати, що існують певні чинники що спричиняють швидкість оборту дебіторської заборгованості, швидкість погашення боргів покупцями і замовниками (рис 3.1).

Рисунок 2.1– Вплив факторів на ріст дебіторської заборгованості[]

На жаль, підприємства не завжди мають можливість впливати на зовнішні фактори. Щоб мінімізувати їх негативний вплив, важливо постійно відстежувати зміни в економіці та вчасно реагувати на них, знижуючи власні ризики. З цією метою під час залучення клієнтів та укладання договорів слід уважно враховувати всі можливі аспекти співпраці.

Розглядаючи форми розрахунків із покупцями та замовниками, можна виділити п'ять основних аспектів, які показано на рисунку 2.2.

Рисунок 2.2– Форми прояву розрахунків з покупцями і замовниками за різними аспектами[10]

Початковим аспектом у системі розрахунків з покупцями і замовниками виступає юридичний аспект. Саме на цьому етапі формуються договірні відносини: розробляються, погоджуються та укладаються договори купівлі-продажу, в яких фіксуються основні умови співпраці, обсяги поставок, строки оплати, відповідальність сторін та інші важливі положення. Правильне юридичне оформлення домовленостей створює надійну основу для подальших фінансових розрахунків і мінімізує ризики виникнення спірних ситуацій.

Наступним важливим аспектом є економічна складова. Саме через систему розрахунків із покупцями підприємство отримує прибуток або, навпаки, може зазнати збитків. Від своєчасності й повноти надходження коштів залежить фінансова стійкість компанії, її здатність виконувати власні зобов'язання та забезпечувати безперервність операційної діяльності.

В умовах нестабільної економіки саме механізм розрахунків з покупцями та замовниками часто зазнає змін. Підприємства змушені шукати способи адаптації до нових реалій, у тому числі шляхом запровадження гнучких умов оплати для

окремих клієнтів. Наприклад, надання тимчасових знижок певним партнерам на вигідних для обох сторін умовах може сприяти прискоренню обігу коштів і підвищенню лояльності клієнтів.

Однак при застосуванні таких інструментів важливо діяти обережно. Знижки доцільно пропонувати тільки надійним покупцям, з якими компанію пов'язують тривалі й довірчі відносини. Водночас важливо уникати широкого розголосу про надані пільгові умови, оскільки це може призвести до незадоволення інших партнерів і навіть до втрати ділової репутації. Клієнтам потрібно чітко пояснювати, що запропоновані умови є винятковими і тимчасовими, спрямованими на підтримку партнерства в складний період.

Таким чином, грамотна робота з розрахунками покупців і замовників, яка враховує як юридичні, так і економічні аспекти, дозволяє підприємству зберігати фінансову стабільність, будувати довгострокові взаємовигідні відносини з клієнтами і підвищувати свою конкурентоспроможність навіть в умовах економічних викликів.

2.2. Документальне оформлення операцій з обліку розрахунків з покупцями і замовниками

Бухгалтерський облік базується на достовірній первинній інформації, тому надзвичайно важливо, щоб усі господарські операції, які здійснюються підприємством у процесі його комерційної, фінансової та господарської діяльності, були належним чином задокументовані.

Первинні документи оформлюються безпосередньо під час проведення господарської операції. У випадках, коли це зробити неможливо, їх складання здійснюється відразу після завершення операції [2]. Дані, зафіксовані у прийнятих до обліку первинних документах, підлягають подальшій систематизації та узагальненню. Для цього інформацію відображають у бухгалтерських регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису на взаємопов'язаних рахунках, що забезпечує точність і прозорість облікових

процесів.

Відповідно до принципу нарахування та відповідності доходів і витрат, господарські операції повинні бути відображені у бухгалтерському обліку того звітного періоду, в якому вони фактично відбулися, незалежно від дати надходження або виплати грошових коштів.

Таким чином, якісне оформлення первинних документів і своєчасне відображення господарських операцій в облікових регістрах є фундаментом для формування повної, достовірної і об'єктивної бухгалтерської звітності підприємства.

Облік розрахунків із покупцями та замовниками на підприємстві здійснюється на основі укладених господарських договорів і первинних документів, які фіксують факт здійснення господарської операції. Важливою складовою організації обліку є чітке документування всіх етапів розрахунків. Для цього складається графік документообігу, де зазначаються відповідальні виконавці, строки виписки документів та терміни їх передачі до архіву для подальшого зберігання.

На прикладі діяльності ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» можна простежити, як саме організовується документообіг у сфері розрахунків із покупцями та замовниками (рис. 2.1).

Розрахункові взаємовідносини між ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» і покупцями виникають у процесі господарської діяльності підприємства. Як правило, перед початком постачання продукції або надання послуг сторони укладають відповідні договори — купівлі-продажу сільськогосподарської продукції, договори підряду на виконання певних робіт, договори на надання супутніх послуг тощо. Такі договори визначають основні умови співпраці: обсяги поставок, строки оплати, відповідальність сторін та інші важливі положення.

Після укладення договору та здійснення господарської операції оформляються первинні документи: рахунки-фактури, видаткові накладні, акти виконаних робіт або акти приймання-передачі послуг. Ці документи стають підставою для відображення відповідних сум у бухгалтерському обліку

підприємства.

Таким чином, належна організація документообігу, чітке дотримання договорних умов і своєчасне оформлення первинних документів забезпечують контроль над дебіторською заборгованістю і сприяють підтриманню фінансової стабільності ТОВ «Тепличний комбінат «Західний».

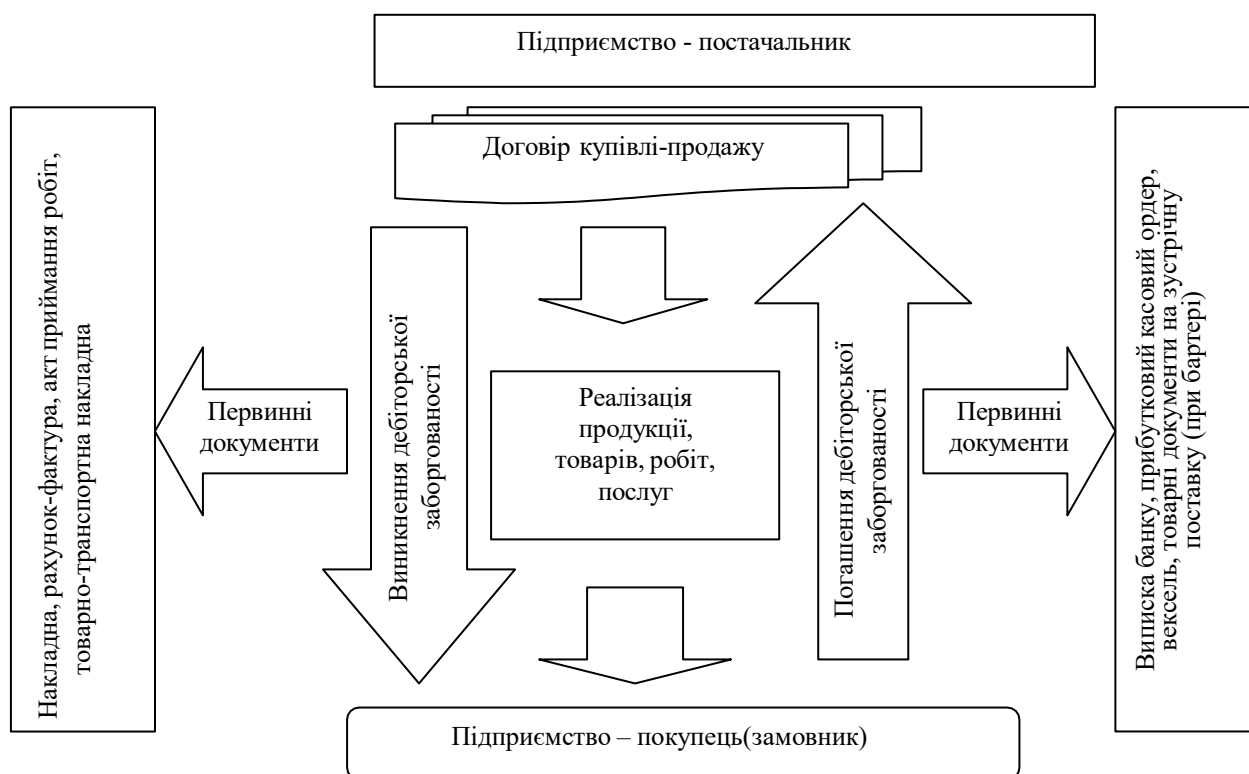

Рисунок 2.3– Документальне оформлення розрахунків з покупцями та замовниками

Договір (контракт) купівлі-продажу (див. додаток 5) є комерційним документом, що оформлює торговельну угоду між сторонами. У договорі фіксуються взаємні зобов'язання: продавець зобов'язується передати у власність покупця певне майно, а покупець — прийняти це майно та сплатити за нього обумовлену грошову суму.

У разі здійснення товарообмінних (бартерних) операцій сторони укладають окремі договори, у яких визначають строки взаємних поставок товарів,

конкретизують обов'язки кожної сторони щодо виконання умов договору та встановлюють відповідальність за їх порушення.

Щодо виконання робіт або надання послуг, то укладаються договори підряду. За таким договором підрядник бере на себе обов'язок виконати певну роботу за завданням замовника, використовуючи власні або надані замовником матеріали. Замовник, у свою чергу, повинен оплатити виконану роботу після її прийняття, якщо інше не встановлено договором або чинним законодавством.

Постачання товарів вважається виконаним у момент фактичної передачі товару покупцю та переходу до нього права власності на цей товар. Приймання товару супроводжується перевіркою відповідності його якості, кількості та комплектності вимогам і технічним характеристикам, передбаченим договором.

Якщо доставка товару здійснюється через перевізника (транспортну організацію), і продавець передає товар разом із товаросупровідними документами перевізнику, обов'язок з постачання вважається виконаним у момент такої передачі, якщо інше не визначено договором.

Під час приймання товарів можуть бути виявлені різного роду розбіжності:

- нестача в межах норм природного убутку при транспортуванні;
- нестача, спричинена постачальником;
- нестача через провину особи, яка супроводжувала вантаж, або інших учасників транспортування.

У випадку виявлення розбіжностей у кількості чи якості товарів у пункті їх прибуття складається акт приймання матеріалів за встановленою процедурою відповідно до Інструкції № П-6 або відповідно до умов договору.

На підставі акта про приймання матеріалів покупець має право у встановлені договором строки пред'явити продавцеві претензію щодо виявлених недоліків. Якщо ж нестача або пошкодження товару сталися з вини перевізника, відповідна претензія спрямовується на його адресу. У разі виявлення нестачі понад норми природних втрат підприємство проводить оплату лише за фактично отримані товари, а на суму виявленої нестачі оформлює претензійні матеріали.

Реалізація готової продукції, виконаних робіт і наданих послуг ТОВ

«Тепличний комбінат «Західний» супроводжується оформленням відповідного пакета документів, серед яких накладні, специфікації-накладні, рахунки, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні (ТТН).

Накладна є обліковим документом, який засвідчує факт відправлення або отримання вантажу і матеріальних цінностей.

Рахунок або рахунок-фактура — це документ, що виставляється продавцем покупцю з вимогою здійснити оплату за поставлені товари чи надані послуги.

Товарно-транспортна накладна (ТТН) виписується у випадках, коли доставка продукції здійснюється автомобільним транспортом. Для залізничних перевезень оформляється залізнична накладна, а при морських перевезеннях — коносамент.

Залежно від характеристик товару та умов договору до рахунка-фактури або ТТН додаються додаткові документи, що підтверджують якість та кількість продукції: специфікації, сертифікати якості, свідоцтва відповідності, довідки про результати лабораторних випробувань тощо.

У процесі постачання продукції чи надання послуг бухгалтерія ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» після здійснення реєстрації у Єдиному реєстрі податкових накладних надає покупцю податкову накладну. Підтвердженням факту прийняття такої накладної до реєстру є квитанція в електронному вигляді, яка надсилається протягом операційного дня [1].

Оформлена відповідно до вимог податкова накладна є основою для відображення сум податку на додану вартість у складі податкового зобов'язання підприємства-продавця та податкового кредиту підприємства-покупця у відповідному звітному періоді.

У разі отримання товарів безпосередньо зі складу ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» представник покупця повинен мати довіреність, видану покупцем.

У випадку експорту продукції оформлюється додатковий пакет документів, зокрема вантажно-митна декларація.

Оплата або інше погашення заборгованості покупців реєструється на

підставі прибуткових касових ордерів, банківських виписок, бухгалтерських довідок та інших підтвердних документів

Відповідно до Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88, на ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» первинні документи складаються на бланках типових форм, затверджених Міністерством статистики України, а також на бланках спеціалізованих форм, затверджених відповідними міністерствами та відомствами України.

Записи у первинних документах та облікових регістрах підприємства здійснюються темними чорнилами кулькових ручок або за допомогою друку на принтері. Такий підхід гарантує чіткість записів, їхню стійкість до стирання та забезпечує збереження документів у належному стані протягом установленого терміну зберігання. Крім того, це мінімізує ризик несанкціонованих чи непомітних виправлень у документах.

На підприємстві затверджено перелік посадових осіб, уповноважених підписувати первинні документи, що підтверджують здійснення господарських операцій, пов'язаних із витрачанням грошових коштів, відпуском товарно-матеріальних цінностей, передачею нематеріальних активів та іншого майна. Такими особами на ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» визначено директора та головного бухгалтера.

Відповідальність за своєчасне і якісне складання первинних документів, їхню передачу у встановлені строки для відображення в обліку, а також за достовірність зазначених у документах даних несуть працівники, які склали та підписали ці документи.

Усі працівники підприємства повинні створювати і подавати первинні документи відповідно до своїх функціональних обов'язків та відповідно до затвердженого графіка документообігу. Для організації роботи кожному виконавцю надається витяг із графіка документообігу, в якому перелічуються документи, за які відповідає працівник, строки їх складання та передачі, а також підрозділи підприємства, куди мають бути передані відповідні документи.

Контроль за дотриманням графіка документообігу покладено на головного бухгалтера підприємства, який здійснює систематичний моніторинг правильності складання та своєчасності передачі документів.

2.3 Синтетичний і аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками

Дебіторська заборгованість виникає у процесі звичайної операційної діяльності підприємства, що пов'язана із продажем товарів, виконанням робіт або наданням послуг. Вона утворюється у випадках, коли реалізація здійснюється на умовах відстроченого платежу, тобто у кредит.

Облік розрахунків і кредитних операцій на ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ» включає в себе облік розрахунків з постачальниками та підрядниками, що передбачає облік заборгованості за отримані матеріали, товари та послуги, а також контроль за своєчасністю та правильністю оплати рахунків з використанням рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

Також ведеться облік розрахунків з покупцями та замовниками, що включає облік заборгованості покупців за відвантажену продукцію та контроль за своєчасністю надходження оплат з використанням рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та та 37 «Розрахунки з іншими дебіторами» з відповідними субрахунками в залежності від дебітора.

Розрахунки з працівниками включають облік нарахування та виплати заробітної плати, премій, відпускних, а також облік розрахунків за підзвітними сумами з використанням рахунків 66 «Розрахунки з оплати праці» та 372 «Розрахунки з підзвітними особами». Розрахунки з бюджетом передбачають облік нарахування та сплати податків, зборів, обов'язкових платежів, а також контроль за своєчасністю та правильністю розрахунків з використанням рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами».

Облік кредитних операцій включає облік короткострокових кредитів, що передбачає облік отримання та погашення кредитів на термін до одного року, а

також облік нарахованих та сплачених відсотків з використанням рахунку 60 «Короткострокові позики». Також ведеться облік довгострокових кредитів, що передбачає облік отримання та погашення кредитів на термін більше одного року, а також облік нарахованих та сплачених відсотків з використанням рахунку 50 «Довгострокові позики».

Для ведення обліку товарної дебіторської заборгованості на підприємстві використовується рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» [14]. На цьому рахунку акумулюється узагальнена інформація щодо розрахунків з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію, реалізовані товари, виконані роботи і надані послуги, за винятком заборгованості, забезпеченої векселями.

За дебетом рахунку 36 відображається продажна вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт та наданих послуг, включно з податком на додану вартість, акцизами й іншими обов'язковими платежами, які входять до складу вартості реалізації та підлягають перерахуванню до бюджетів та позабюджетних фондів.

За кредитом рахунку 36 обліковуються надходження коштів від покупців та замовників на банківські рахунки підприємства, до каси, а також суми інших видів розрахунків.

Сальдо рахунку є дебетовим і відображає суму заборгованості покупців і замовників за отриману продукцію, виконані роботи та надані послуги.

До рахунку 36 відкриваються наступні субрахунки [3]:

- 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» – використовується для обліку розрахунків із покупцями, зареєстрованими на митній території України. На цьому субрахунку ведеться облік сум за пред'явленими до оплати розрахунковими документами за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи або надані послуги.

- 362 «Розрахунки з іноземними покупцями» – призначений для обліку розрахунків за експортними операціями із закордонними покупцями та замовниками. Облік ведеться аналогічно до субрахунку 361.

- 363 «Розрахунки з учасниками промислово-фінансових груп (ПФГ) – використовується для обліку взаєморозрахунків між учасниками промислово-фінансових груп.
- 364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням» – застосовується для обліку розрахунків, пов'язаних із гарантійним забезпеченням, у тому числі при здійсненні операцій з деривативами.

Варто зазначити, що субрахунки 363 та 364 у господарській діяльності ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» не використовуються, оскільки підприємство не проводить відповідних операцій.

У методології бухгалтерського обліку одним із ключових моментів є визначення моменту визнання доходу (виручки) від реалізації продукції, товарів чи інших активів. Цей процес здійснюється відповідно до вимог Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 15 «Дохід».

Облік дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на підприємстві ведеться через рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками». Основні бухгалтерські проводки за операціями, пов'язаними із цим рахунком, наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1–Основні бухгалтерські проводки за операціями

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Відвантажено продукцію вітчизняним покупцям	361	701
2.	Відвантажено продукцію на експорт	362	701
3.	Вібражено нарахування податкових зобов'язань з ПДВ	701	641
		361	643
4.	Сплачено грошову компенсацію покупцю при бартерній операції	361	311
5.	Відображено дохід від реалізації виробничих запасів, МШП	361	712
6.	Отримано готівку від покупців та замовників за відвантаженою продукцію	301	361
7.	Оплачено заборгованість покупцем на пот. рах. в банку	311	361
8.	Відображено суми отриманих авансів, зараховані при пред'явленні покупцям рахунків за поставку продукції	681	361
9.	Відображено списання боргу покупців при бартерних розрахунках	631	361
10.	Списана дебіторська заборгованість покупців, що визнана безнадійною	38	36
11.	Нараховано негативну курсову різницю по дебіторській заборгованості	945	362
12.	Відображено позитивну курсову різницю по дебіторській заборгованості	362	714

Аналітичний облік розрахунків із покупцями та замовниками має бути організований таким чином, щоб забезпечити оперативне отримання інформації про заборгованість, за якою строк платежу ще не настав, а також про заборгованість, що залишилася несплаченою у встановлений термін.

У ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» аналітичний облік розрахунків із покупцями та замовниками здійснюється бухгалтерською службою окремо за кожним контрагентом. Облік ведеться у журналі-ордері №9, що дозволяє забезпечити детальну систематизацію даних, здійснювати контроль за своєчасністю оплат та формувати достовірну інформацію для управлінських рішень.

2.4. Аналіз стану розрахунків з покупцями та замовниками

В обліковій політиці ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» зазначено основні принципи та методи обліку розрахунків з покупцями та замовниками. Встановлені чіткі правила ведення бухгалтерії щодо операцій, які пов'язані з продажем продукції та наданням послуг. Це включає запис усіх транзакцій та забезпечення своєчасного виконання платіжних зобов'язань. Важливим аспектом є правильна класифікація дебіторської та кредиторської заборгованості за різними критеріями, такими як строки виникнення, типи контрагентів та ймовірність повернення коштів.

Основною метою ведення обліку операцій є підтримка належного рівня дебіторської заборгованості, що дозволяє підприємству ефективно управляти фінансами. Для цього використовуються різноманітні методи, включаючи як традиційне ведення журналу, так і автоматизовані системи, що дозволяють здійснювати моніторинг стану розрахунків і своєчасно реагувати на потенційні проблеми. Це дає можливість оцінювати поточну ситуацію з заборгованістю, що є критично важливим для підтримки стабільності підприємства.

В обліковій політиці підприємства зазначено, що всі контрагенти повинні бути чітко ідентифіковані, а всі операції документуються відповідними актами, накладними та рахунками-фактурами. Це гарантує, що кожна транзакція має відповідну облікову документацію, яка є підставою для ведення бухгалтерських записів. Важливим є точне і своєчасне документування всіх операцій, що забезпечує правильність обліку та уникнення помилок.

Крім того, відповідальність за ведення обліку розрахунків з покупцями та замовниками покладається на певних осіб в компанії. Вони забезпечують контроль за всіма транзакціями та своєчасне їх документування. Вони також повинні здійснювати регулярну перевірку даних для виявлення можливих помилок і коригування облікових записів, якщо це необхідно. Такий підхід дозволяє підтримувати точність фінансової інформації та забезпечувати прозорість обліку.

Для стягнення прострочених заборгованостей в обліковій політиці визначено конкретні заходи. Включаються нарахування штрафів і пені, а також можливість звернення до суду у разі, якщо заборгованість не буде погашена вчасно. Окрім того, підприємство здійснює регулярні перевірки платоспроможності своїх контрагентів, що дозволяє вчасно виявляти ризики для фінансової стабільності підприємства.

Усі розрахунки з покупцями та замовниками фіксуються на відповідних бухгалтерських рахунках, що дозволяє оперативно отримувати актуальну інформацію про стан дебіторської та кредиторської заборгованості. Такий облік сприяє швидкому прийняттю рішень та дає змогу підприємству ефективно управляти фінансовими потоками.

Одним із основних показників, що характеризує стан розрахунків з покупцями та замовниками, є дебіторська заборгованість. Згідно з даними, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги знизилась із 9 613,6 тис. грн у 2022 році до 2 549,5 тис. грн у 2023 році, що свідчить про значне зменшення цього показника. В 2024 році заборгованість знову збільшилась до 3 671,7 тис. грн. Це може бути наслідком різних факторів, зокрема, зміни умов кредитування покупців або збільшення обсягів реалізації товарів на відстрочений платіж.

Зменшення дебіторської заборгованості в 2023 році свідчить про покращення ліквідності підприємства та поліпшення умов розрахунків з покупцями. Однак, в 2024 році збільшення дебіторської заборгованості на 44,02% в порівнянні з попереднім роком може вказувати на певні труднощі в стягненні боргів або на продовження строків кредитування покупців.

З даних видно, що значну частину дебіторської заборгованості складає інша поточна дебіторська заборгованість. Її розмір зріс із 4 715,6 тис. грн у 2022 році до 51 829,8 тис. грн у 2024 році, що є дуже значним приростом (на 999,11%). Це свідчить про те, що підприємство може мати значну кількість операцій, за якими зобов'язання ще не сплачені, або існують нові угоди, які ще не були закриті за часом.

Крім того, дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом у 2024 році зменшилась на 10,53%, що може бути пов'язано з виконанням зобов'язань перед бюджетними організаціями, а отже, з високою ймовірністю своєчасного виконання розрахунків за такими операціями.

Виходячи з особливостей діяльності підприємства основними деботорами являються підприємства, які закупляють рослини або рослинну продукцію. В більшості випадків це юридичні особи, але іноді це і фізичні особи, або ж взагалі працівники.

Іншими важливими показниками для аналізу розрахунків з покупцями та замовниками є коефіцієнти ліквідності та оборотності дебіторської заборгованості. Показник оборотності дебіторської заборгованості в 2023 році становив 4,64 обороти, а в 2024 році знизився до 1,87 оборотів. Це свідчить про зниження ефективності стягнення дебіторської заборгованості, що може бути пов'язано з затримками платежів від покупців або зміною умов контрактів.

Період погашення дебіторської заборгованості у 2024 році скоротився до 35,26 днів, що є значним покращенням порівняно з 77,65 днями в 2023 році. Це означає, що підприємство змогло прискорити процес повернення коштів, що позитивно впливає на його ліквідність.

Розрахунки з бюджетом також є важливим аспектом аналізу стану розрахунків з покупцями та замовниками. У 2023 році заборгованість за розрахунками з бюджетом збільшилась на 32,6%, що може бути результатом зростання податкових зобов'язань або інших фінансових операцій, що не були своєчасно виплачені. Однак у 2024 році цей показник знизився на 10,53%, що свідчить про зниження боргів перед бюджетними організаціями.

Щодо інших показників, поточні фінансові інвестиції у 2024 році досягли 53 761,3 тис. грн, що свідчить про активізацію фінансових операцій з покупцями та замовниками. Однак гроші та їх еквіваленти знизились на 34,77% у порівнянні з 2023 роком, що може бути пов'язано з відтоком грошових коштів через обсяг погашення заборгованості або нарахування процентів за фінансовими зобов'язаннями.

Аналіз стану розрахунків з покупцями та замовниками показує, що підприємство намагається покращити свою ліквідність та знижує обсяги дебіторської заборгованості. Однак збільшення деяких показників у 2024 році свідчить про певні труднощі в управлінні розрахунками. Слід зазначити, що підприємство має значні потенційні проблеми в управлінні заборгованістю, особливо в частині збільшення іншої поточної дебіторської заборгованості. Однак прискорення погашення дебіторської заборгованості та зниження зобов'язань перед бюджетом свідчать про позитивні зміни в ефективності управління фінансовими потоками.

Таблиця 2.2–Основні дебітори ТОВ «Тепличний комбінат «Західний»

№	Назва дебітора	Сума заборгованості (тис. грн)	Підстава заборгованості для	Статус погашення
1	ПП «Таврія Плюс»	60,00	Заборгованість за рослини	Не оплачено
2	ТОВ «Сільпо Фуд»	1432,279	Заборгованість за продукцію	Не оплачено
3	ТОВ «ФОРА»	315,133	Заборгованість за продукцію	Не оплачено
4	ТОВ «Еко»	220,729	Заборгованість за продукцію	Не оплачено
5	ТОВ «НОВУС»	514,013	Заборгованість за рослинну продукцію	Не оплачен
6	ПП «Южноукраїнський комбінат харчування №	13,356	Заборгованість за продукцію	Оплачено
7	ФОП Водько І.І.	11,60	Заборгованість за продукцію	Оплачено

Дивлячись на таблицю 3.2 стає зрозуміло, що підприємство має немало кількість дебіторів і суми розрахунків іноді сягають мільйонів. Хоч згідно звітності підприємства більше переважає короткострокова дебіторська заборгованість. Все ж її показники досить високі.

На підприємстві ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» короткострокова дебіторська заборгованість становить основну частину загальної суми дебіторської заборгованості. Вона включає заборгованість за товари, роботи,

послуги, а також за розрахунками з бюджетом, що повинні бути погашені протягом одного року. Наприклад, на 2022 рік сума дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги (чиста реалізаційна вартість) становить 1257 тис. грн. Ці суми підприємство очікує отримати впродовж року, що робить цю заборгованість короткостроковим активом.

Зазначена дебіторська заборгованість має позитивний вплив на ліквідність підприємства, оскільки дає змогу швидко отримати фінансові кошти для покриття поточних зобов'язань. Крім того, дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом також є короткостроковим активом, оскільки подібні зобов'язання, як правило, погашаються в межах одного року. На 2023 рік сума заборгованості за розрахунками з бюджетом становить 96 тис. грн.

У той же час, підприємство не має значних сум довгострокової дебіторської заборгованості, що підтверджує наявність здебільшого короткострокових зобов'язань. Відсутність довгострокової дебіторської заборгованості є позитивним моментом для підприємства, оскільки це зменшує фінансові ризики і дозволяє краще контролювати свою ліквідність.

Беручи це до уваги, варто зазначити про необхідність додаткової обачності при проведенні фінансових операцій із покупцями та замовниками і тому компанія стикається з необхідністю ретельного контролю та обліку всіх розрахунків. Залучення фінансового моніторингу до цього процесу забезпечує виконання вимог законодавства щодо запобігання відмиванню коштів і фінансуванню тероризму.

В умовах посилення державного контролю та зростання глобальних вимог до прозорості фінансових операцій, ефективне функціонування системи фінансового моніторингу є невід'ємною частиною корпоративного управління та критично важливим елементом забезпечення стабільного та безпечного ведення бізнесу. Для ТОВ "Тепличний комбінат Західний", як для будь-якого сучасного суб'єкта господарювання, відповідність законодавству у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму

та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ПВК/ФТ) є першочерговим завданням.

У зв'язку з цим, автором даної дипломної роботи було проведено комплексний аналіз поточного стану та потенційних ризиків, а також організовано презентацію для керівництва та відповідальних співробітників комбінату з метою підвищення їхньої обізнаності та представлення практичних рекомендацій щодо імплементації дієвих заходів фінансового моніторингу. Подальші підрозділи детально розкривають запропоновані кроки, спрямовані на створення надійної та функціональної системи, що дозволить ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» відповідати регуляторним вимогам та мінімізувати потенційні загрози.

Регулювання суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) в Україні здійснюється на основі Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" (Закон № 361-IX). Цей закон є основним регуляторним актом, який встановлює правові та організаційні засади запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закон визначає права та обов'язки СПФМ, включаючи їхні завдання щодо виявлення та повідомлення про підозрілі фінансові операції.

Окрім основного закону, існує ряд підзаконних нормативних актів, які деталізують вимоги Закону № 361-IX від 06.12.2019 Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Зокрема, важливим є "Положення про здійснення фінансового моніторингу СПФМ, державне регулювання і нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство фінансів України". Також Міністерство фінансів України затверджує критерії ризику, які мають враховувати СПФМ.

Основні аспекти регулювання включають ідентифікацію та верифікацію клієнтів, моніторинг фінансових операцій, повідомлення про підозрілі операції, внутрішній фінансовий моніторинг та звітність. СПФМ зобов'язані здійснювати належну перевірку своїх клієнтів, постійно моніторити фінансові операції, повідомляти про підозрілі операції Державну службу фінансового моніторингу України, розробляти та впроваджувати внутрішні процедури фінансового моніторингу та подавати звітність до відповідних державних органів.

Державна служба фінансового моніторингу України є центральним органом виконавчої влади, який здійснює державне регулювання та нагляд у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Міністерство фінансів України здійснює державне регулювання і нагляд за діяльністю СПФМ, що підпадають під його юрисдикцію.

Основні заходи, які присутні:

Ідентифікація та верифікація клієнтів:

- Оскільки компанія займається оптовою торгівлею, вони зобов'язані перевіряти своїх контрагентів, особливо великих покупців, для виявлення ризиків.
- Це включає збір та аналіз даних про юридичних та фізичних осіб, з якими вони співпрацюють.

Моніторинг фінансових операцій:

- Компанія, ймовірно, веде облік усіх фінансових операцій, аналізуючи їх на предмет незвичайних або підозрілих дій.
- Це може включати контроль за великими грошовими переказами, нетиповими угодами тощо.

Звітність:

- У разі виявлення підозрілих операцій, компанія зобов'язана повідомляти про них Державну службу фінансового моніторингу України.
- Також можливо вони надають звітність згідно запитів відповідних державних органів.

Фактори, що впливають на застосування заходів:

Масштаб діяльності:

- Чим більша компанія та обсяг її операцій, тим більш ретельно вона має виконувати вимоги фінансового моніторингу.

Ризики, пов'язані з клієнтами:

- Якщо компанія співпрацює з клієнтами з високим рівнем ризику, вона має застосовувати більш суворі заходи.

Внутрішні політики та процедури:

- Ефективність фінансового моніторингу залежить від того, наскільки добре компанія розробила та впровадила свої внутрішні політики та процедури.

Бізнес-модель ТОВ « ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ » зосереджена на вирощуванні та оптовому продажу овочів у закритому ґрунті. Компанія використовує сучасні тепличні технології для забезпечення виробництва овочів протягом усього року, що дозволяє зменшити залежність від сезонності та гарантувати стабільне постачання продукції. Основний акцент робиться на якості продукції, з використанням екологічно чистих методів вирощування.

Оптовий продаж є основним каналом збуту продукції, компанія співпрацює з великими торговельними мережами, оптовими ринками та дистриб'юторами. Ефективна логістика забезпечує швидку доставку свіжої продукції до клієнтів, можливе співробітництво з логістичними компаніями для оптимізації доставки.

Стратегічні аспекти бізнес-моделі включають розширення асортименту продукції, інвестиції в технології та розвиток партнерських відносин з ключовими клієнтами. Можливе розширення асортименту продукції, включаючи вирощування нових видів овочів або зелені. Компанія постійно вдосконалює технології вирощування та логістики для підвищення ефективності, а також розвиває довгострокові партнерські відносини з ключовими клієнтами.

Фактори успіху та ризики:

Фактори успіху:

- Якість продукції: Висока якість овочів є ключовим фактором для задоволення потреб клієнтів та забезпечення конкурентоспроможності.

- Технологічні інновації: Впровадження сучасних технологій дозволяє оптимізувати виробництво та знизити витрати.
- Ефективна логістика: Швидка та надійна доставка продукції забезпечує задоволення потреб клієнтів.
- Партнерські відносини: Встановлення довгострокових партнерських відносин з ключовими клієнтами та постачальниками.
- Близьке розташування АЕС, дозволяє споживати потрібну кількість електроенергії

Ризики:

- Зміна цін на енергоносії: Тепличне виробництво є енергоємним, тому коливання цін на енергоносії можуть суттєво вплинути на собівартість продукції.
- Погодні умови: Хоча тепличне виробництво зменшує залежність від погодних умов, екстремальні погодні явища можуть завдати шкоди.
- Конкуренція: Ринок овочів є конкурентним, тому компанія повинна постійно вдосконалювати свою продукцію та послуги.
- Зміна законодавства: . Зміни податкового та іншого законодавства суб'єктів сфери господарської діяльності, можуть вплинути на бізнес-модель компанії.
- Не стійка економічна ситуація в країні

Внутрішні документи з фінансового моніторингу – це комплекс нормативних актів, розроблених та затверджених суб'єктом первинного фінансового моніторингу (СПФМ) для організації та здійснення заходів з запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ» має чудову можливість продемонструвати свою відповідальність та прагнення до прозорості, активно працюючи над створенням та впровадженням внутрішніх документів з фінансового моніторингу. Цей крок не лише забезпечить виконання вимог

законодавства, але й стане потужним сигналом для партнерів та клієнтів про високі стандарти ділової етики компанії.

Розробка таких документів відкриває перед «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ» ряд переваг:

Підвищення довіри:

- Наявність чітких процедур фінансового моніторингу зміцнить довіру з боку банків, інвесторів та інших контрагентів.

Зниження ризиків:

- Ефективна система фінансового моніторингу допоможе запобігти участі компанії у незаконних фінансових операціях.

Покращення репутації:

- Компанія, яка дбає про дотримання законодавства, заслуговує на повагу та визнання.

Оптимізація внутрішніх процесів:

- Розробка та впровадження документів з фінансового моніторингу сприятиме впорядкуванню внутрішніх процесів та підвищенню їх ефективності.

«ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ» має всі можливості для того, щоб стати прикладом для інших компаній у сфері дотримання вимог фінансового моніторингу. Цей крок стане важливим внеском у зміцнення фінансової безпеки країни та підтвердить прагнення компанії до сталого розвитку.

В таблиці 2.3 наведено перелік основних внутрішніх документів, які «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ» міг би мати.

Таблиця 2.3– «Внутрішні документи з фінансового моніторингу»

Правила внутрішнього фінансового моніторингу (ПВФМ)	Цей ключовий документ визначає всі процедури та заходи, пов'язані з фінансовим моніторингом. Він би містив деталі щодо ідентифікації клієнтів, моніторингу операцій, виявлення підозрілих дій та звітності.
Положення про відповідального працівника	Цей документ визначає обов'язки та повноваження працівника, відповідального за фінансовий моніторинг. Він би забезпечив чітке розуміння його ролі та відповідальності
Порядок оцінки ризиків	Цей документ описує методи оцінки ризиків, пов'язаних з клієнтами та операціями. Він би допоміг компанії виявляти та мінімізувати потенційні загрози.
Анкети клієнтів	Ці документи використовуються для збору та зберігання інформації про клієнтів, необхідної для їх ідентифікації та оцінки ризиків.
Журнали реєстрації операцій	Ці журнали використовуються для обліку всіх фінансових операцій, особливо тих, що підлягають фінансовому моніторингу.
Журнали реєстрації підозрілих операцій	Ці журнали використовуються для фіксації всіх виявлених підозрілих операцій та дій, вжитих у зв'язку з ними.
Документи про навчання персоналу	Ці документи, що підтверджують проведення навчання персоналу з питань фінансового моніторингу.

Наявність цих документів дозволила б «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ» ефективно виконувати вимоги законодавства, захистити себе від ризиків та підтримувати високий рівень ділової репутації.

Встановлення кінцевого бенефіціарного власника (КБВ) клієнта є однією з ключових вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу. Це дозволяє:

- Ідентифікувати реальних власників: Виявити фізичних осіб, які фактично контролюють компанію, незалежно від формального володіння.
- Оцінити ризики: Визначити потенційні ризики, пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму.
- Запобігти незаконним операціям: Уникнути співпраці з компаніями, які використовуються для злочинних цілей.

Процедура встановлення КБВ включає такі етапи:

1. Збір інформації:

- Отримання від клієнта інформації про структуру власності, учасників та керівників.

- Використання офіційних реєстрів, таких як Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

- Аналіз фінансової звітності та інших документів.

2. Ідентифікація КБВ:

- Визначення фізичних осіб, які здійснюють вирішальний вплив на діяльність компанії.

- Встановлення прямих та непрямих зв'язків між власниками та компанією.

3. Верифікація інформації:

- Перевірка достовірності отриманої інформації.

- Використання незалежних джерел інформації.

4. Документування:

- Фіксація результатів встановлення КБВ у внутрішніх документах компанії.

- Зберігання документів, що підтверджують встановлення КБВ.

Важливі аспекти:

- КБВ – це фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив на діяльність компанії.

- Вирішальний вплив може бути прямим (володіння значною часткою в статутному капіталі) або непрямим (через контроль над іншими компаніями).

- СПФМ зобов'язані регулярно оновлювати інформацію про КБВ своїх клієнтів.

- Закон № 361-IX вимагає встановлювати кінцевого бенефіціарного власника клієнта або його відсутність (зокрема, отримувати структуру власності для її розуміння та дані, що дають змогу встановити кінцевого бенефіціарного власника) і вживати заходів із верифікації його особи.

Проведення належної перевірки клієнта (НПК) для ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ» є невід'ємною частиною їхньої діяльності, спрямованою на запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Насамперед, це передбачає ідентифікацію та верифікацію клієнтів, що означає збір інформації про них, включаючи ідентифікаційні дані, контактну інформацію та інформацію про їхню діяльність, з подальшою перевіркою достовірності цієї інформації через офіційні реєстри, бази даних та публічні джерела. Ключовим моментом є встановлення кінцевого бенефіціарного власника (КБВ), тобто фізичної особи, яка здійснює вирішальний вплив на діяльність клієнта.

Далі, ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ» має провести оцінку ризиків, визначивши фактори ризику, пов'язані з типом клієнта, країною походження, видом діяльності та типом операцій, і класифікувати клієнтів за рівнем ризику. Протягом усього періоду співпраці необхідно здійснювати моніторинг діяльності клієнта, відстежуючи фінансові операції та регулярно оновлюючи інформацію про нього. Важливо, щоб обсяг та глибина НПК відповідали рівню ризику, пов'язаному з клієнтом, а результати НПК були належним чином задокументовані та зберігалися протягом встановленого законодавством терміну. Проведення належної перевірки клієнта є важливим інструментом для запобігання використанню фінансової системи для злочинних цілей, допомагає виявляти та запобігати ризикам легалізації доходів, а також сприяє підвищенню прозорості та безпеки фінансових операцій.

Оцінювання ризиків відмивання коштів/фінансування тероризму є ключовим елементом системи фінансового моніторингу. Основні цілі цього процесу полягають у виявленні потенційних загроз, оцінці рівня ризику та розробці заходів з мінімізації ризиків. Оцінювання ризиків включає ідентифікацію ризиків, аналіз ризиків, оцінку ризиків та документування ризиків.

При цьому враховуються такі фактори, як тип клієнта, географічне розташування, тип операції та тип послуги. Оцінювання ризиків відмивання коштів/фінансування тероризму дозволяє ефективно розподіляти ресурси,

запобігати використанню фінансової системи для злочинних цілей та є обов'язковою вимогою законодавства у сфері фінансового моніторингу.

Для ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ», як і для будь-якого підприємства, що підпадає під вимоги фінансового моніторингу, обов'язковим є проведення ретельного скринінгу клієнтів. Це не просто формальність, а життєво важливий процес, що дозволяє убезпечити бізнес від ризиків, пов'язаних з незаконними фінансовими операціями.

Суть скринінгу полягає в тому, щоб виявити, чи не пов'язані клієнти компанії з особами або організаціями, які фігурують у глобальних списках злочинів, пов'язаних з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Це включає перевірку за санкційними списками, списками політично значущих осіб та списками осіб, підозрюваних у терористичній діяльності.

Процедура скринінгу вимагає уважного збору та аналізу інформації про клієнтів. Компанія повинна використовувати надійні джерела та сучасні технології, щоб забезпечити точність та ефективність перевірки. Важливо не лише одноразово перевірити клієнта, а й регулярно оновлювати інформацію, адже ситуація може змінюватися.

Проведення скринінгу – це не лише вимога законодавства, але й прояв відповідального ставлення до ведення бізнесу. Це демонструє, що компанія дбає про свою репутацію та прагне вести чесний і прозорий бізнес.

Моніторинг транзакцій клієнтів у режимі реального часу є критично важливим для ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ», оскільки дозволяє оперативно виявляти та реагувати на потенційні ризики, пов'язані з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Цей процес передбачає безперервне відстеження фінансових операцій клієнтів з метою виявлення незвичайних або підозрілих дій.

Наприклад, якщо клієнт, який зазвичай здійснює невеликі закупівлі овочів, раптово перераховує велику суму коштів на рахунок, зареєстрований в офшорній зоні, це може бути ознакою відмивання коштів. Або, якщо клієнт регулярно

здійснює перекази коштів на рахунки, зареєстровані в країнах з високим рівнем терористичної активності, це може свідчити про фінансування тероризму.

Для ефективного моніторингу транзакцій ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ» необхідно використовувати спеціалізоване програмне забезпечення, яке дозволяє автоматично аналізувати транзакції за заданими критеріями. Це може включати аналіз суми транзакції, частоти операцій, контрагентів, географічного розташування та інших факторів.

У разі виявлення підозрілої операції, фахівці з фінансового моніторингу повинні провести ручний аналіз та прийняти рішення щодо подальших дій. Це може включати блокування операції, запит додаткової інформації у клієнта або повідомлення до Державної служби фінансового моніторингу України.

Облік підозрілих фінансових операцій є обов'язковою та важливою частиною роботи ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ», спрямованою на запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Суть цього процесу полягає у виявленні, документуванні та повідомленні про транзакції, які викликають підозри.

У таких випадках, ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ» повинен задокументувати всі деталі операції: інформацію про клієнта, суму, дату та час транзакції, а також причини, що викликали підозру. Ця інформація фіксується у внутрішньому журналі обліку підозрілих операцій.

Далі, компанія зобов'язана повідомити про підозрілу операцію Державну службу фінансового моніторингу України (ДСФМУ), надавши всю необхідну інформацію. Це дозволяє ДСФМУ провести розслідування та запобігти можливим злочинним діям

Звітність суб'єктів первинного фінансового моніторингу є невід'ємною частиною системи, спрямованої на запобігання та протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення. Ця звітність включає в себе, насамперед, повідомлення про підозрілі фінансові операції, які суб'єкти зобов'язані подавати до Державної

служби фінансового моніторингу України, надаючи детальну інформацію про операції, клієнтів та причини, що викликали підозру.

Крім того, залежно від виду діяльності, суб'єкти первинного фінансового моніторингу повинні подавати звітність до відповідних державних регуляторів, таких як Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Міністерство юстиції України та інші. Наприклад, деякі суб'єкти подають звіт за формою № 2-фінмон (річна). Також, для внутрішнього контролю за ефективністю системи фінансового моніторингу, можуть вестися внутрішні звіти.

Важливо, щоб вся звітність була повною, достовірною та подавалася у встановлені законодавством строки, зберігаючи при цьому конфіденційність інформації.

Окрім обов'язкових повідомлень та звітів, суб'єкти можуть впроваджувати додаткові форми звітності, які дозволяють аналізувати тенденції, виявляти закономірності у фінансових операціях, що можуть свідчити про потенційні ризики, а також оцінювати ефективність системи фінансового моніторингу та вносити необхідні корективи. Дані звітності також використовуються для навчання персоналу та підвищення їхньої обізнаності у сфері запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

ВИСНОВКИ

Облік розрахунків з покупцями та замовниками є одним із важливих аспектів фінансового обліку на підприємствах. Він забезпечує своєчасний контроль над дебіторською заборгованістю, що прямо впливає на фінансову стабільність компанії. Розрахунки з контрагентами включають різні операції: продаж продукції, виконання послуг, а також інші фінансові зобов'язання, що виникають в результаті господарської діяльності. Основним завданням бухгалтерії є не тільки правильне відображення цих операцій, але й ефективне управління дебіторською заборгованістю.

В Україні облік розрахунків з покупцями і замовниками регулюється НП(С)БО, що встановлює основні правила ведення бухгалтерії. Для обліку використовується рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», на якому відображається вся дебіторська заборгованість. Важливим елементом цього обліку є поділ на синтетичний та аналітичний облік. Синтетичний облік дозволяє отримувати загальну картину розрахунків, в той час як аналітичний забезпечує деталізацію за кожним контрагентом, що дає можливість контролювати стан заборгованості по кожному покупцю.

Для того, щоб облік був точним і надійним, усі операції повинні бути оформлені відповідними первинними документами, такими як накладні, акти виконаних робіт, платіжні доручення, розрахункові документи та інші. Вони є основою для подальшого запису в облікові реєстри та звітність. Належне документування всіх фінансових операцій дозволяє уникнути помилок при складанні бухгалтерської звітності та забезпечує надійний контроль за розрахунками з покупцями.

Одним із важливих завдань для підприємств є регулярний аналіз дебіторської заборгованості. Цей аналіз дозволяє оцінити стан платіжної дисципліни покупців і замовників, виявити прострочену заборгованість, що може впливати на ліквідність компанії. Вчасне виявлення проблемних боржників дає можливість вжити необхідні заходи для покращення платіжної дисципліни,

наприклад, шляхом перегляду умов договорів, введення штрафних санкцій або залучення колекторських агентств.

В процесі ведення бухгалтерського обліку на підприємстві ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» облік розрахунків з покупцями та замовниками є важливим елементом, оскільки забезпечує точність у фінансовій звітності та дозволяє здійснювати ефективне управління дебіторською заборгованістю. Облік розрахунків проводиться за допомогою рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», що дозволяє відслідковувати всі фінансові зобов'язання підприємства перед контрагентами, а також своєчасно вживати заходи для покращення платіжної дисципліни.

На підприємстві ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» використовується як синтетичний, так і аналітичний облік для ведення розрахунків з контрагентами. Синтетичний облік дозволяє відображати загальний обсяг заборгованості, в той час як аналітичний облік дає змогу детально аналізувати стан розрахунків з кожним контрагентом окремо. Такий підхід дозволяє своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вжити необхідних заходів для її зменшення.

Для забезпечення точності обліку розрахунків з покупцями та замовниками, підприємство повинно ретельно контролювати правильність документування всіх фінансових операцій. Використання належних первинних документів (акти виконаних робіт, платіжні доручення, накладні тощо) дозволяє забезпечити належний контроль за розрахунками та знижує ризики виникнення помилок у бухгалтерії.

Підприємству необхідно проводити регулярний аналіз дебіторської заборгованості. Це дозволить виявляти контрагентів з простроченими платежами та оперативно реагувати на виникнення проблем з платіжною дисципліною. За допомогою такого аналізу підприємство може скорегувати умови договорів та налаштувати контроль за виконанням зобов'язань.

Підприємство ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» дотримується вимог нормативних актів України, таких як НП(С)БО, що регулюють ведення бухгалтерського обліку та розрахунків з покупцями та замовниками. Важливим

аспектом є відповідність бухгалтерії вимогам законодавства, що забезпечує правильність відображення операцій і запобігає юридичним помилкам.

Облік розрахунків з покупцями та замовниками є важливою складовою управління фінансами підприємства, яка безпосередньо впливає на ліквідність і ефективність його діяльності. Система обліку повинна бути максимально прозорою, забезпечувати своєчасне виявлення заборгованості та контролювати виконання платіжних зобов'язань.

Підприємство повинно вдосконалювати систему обліку та контролю дебіторської заборгованості, включаючи впровадження автоматизованих систем для зменшення помилок і поліпшення моніторингу. Регулярний аналіз платіжної дисципліни контрагентів допоможе виявити можливі ризики та запобігти фінансовим втратам.

Окрім того, важливо розробити стратегію для ефективного управління простроченою заборгованістю, включаючи застосування штрафних санкцій і співпрацю з колекторськими агентствами для прискорення повернення боргів.

Облік і аналіз розрахунків передбачає, що компанія веде регулярний контроль за своїми покупцями та замовниками. Фінансовий моніторинг включає процедури ідентифікації клієнтів, що дозволяє виявити потенційно небезпечні операції на ранніх етапах. Важливою частиною цього процесу є встановлення кінцевих бенефіціарних власників (КБВ) покупців і замовників, що дозволяє уникнути співпраці з юридичними особами або фізичними особами, які можуть бути причетні до фінансових злочинів.

Оскільки ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» веде активну діяльність в оптовій торгівлі овочами, то регулярний моніторинг розрахунків із покупцями та замовниками є важливим етапом фінансового моніторингу. Це включає контроль за виконанням платіжних зобов'язань та виявленням підозрілих транзакцій, таких як великий обсяг розрахунків або перекази в офшорні зони, що можуть вказувати на потенційне відмивання коштів.

Під час ведення обліку розрахунків із покупцями та замовниками, компанія повинна повідомляти про підозрілі операції до Державної служби фінансового

моніторингу України, що є важливою вимогою фінансового моніторингу. Для цього ТОВ «Тепличний комбінат «Західний» розробляє внутрішні політики для збору даних про клієнтів і здійснення їх перевірки, включаючи визначення наявності ризиків через фінансові операції.

Виявлення підозрілих операцій є важливою частиною процесу обліку розрахунків. У разі виявлення фінансових операцій, які можуть бути підозрілими (наприклад, високі платежі на підозрілі рахунки), компанія повинна задокументувати такі операції у внутрішніх журналах і вжити заходів щодо їх перевірки. Такі заходи з фінансового моніторингу допомагають знизити фінансові ризики для компанії та забезпечити її відповідність вимогам законодавства.

Оцінка ризиків, пов'язаних з клієнтами, є невід'ємною частиною фінансового моніторингу, що також застосовується при аналізі розрахунків з покупцями та замовниками. Компанія повинна оцінювати ризики кожного контрагента залежно від їхнього типу (наприклад, чи є клієнт з високим рівнем ризику) та здійснювати відповідний рівень моніторингу для мінімізації фінансових загроз. Внутрішні документи з фінансового моніторингу можуть допомогти систематизувати ці процеси та зробити їх більш ефективними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Dolishnia T., Ozar T. Organization of receivables accounting. *Black Sea Economic Studies*. 2022. No. 74. URL: <https://doi.org/10.32843/bses.74-32> (дата звернення: 06.04.2025).
2. Боронос В.Г. Порівняльний аналіз застосування інструментарію оцінки потенціалу підприємства з метою впливу на результати його діяльності. *Вісник ЖДТУ*. 2014. № 1 (67). С. 112–120.
3. Бутинець Ф.Ф., Драбаніч А.В. Інтегрований облік як засіб управління підприємством. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2016. № 2. С. 12–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boaa_2016_2_4.
4. Волковицька О.М., Болтач С.Ю. Механізм та інструменти контролю розрахунків з покупцями і замовниками в сучасних умовах господарювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 1. С. 34–38.
5. Гаркалий В.В. Перспективи розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 10 (172). С. 117–121.
6. Гудзенко Н.М., Китайчук Т.Г. Роль обліку в забезпеченні економічної безпеки підприємств. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 3. С. 125–134.
7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 27.04.2025).
8. Ковальчук Т., Урсуляк Д. Облік розрахунків з покупцями та замовниками в умовах ризиковості. *Theoretical and Empirical Scientific Research: Concept and Trends*. 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-10.12.2021.v1.13> (дата звернення: 06.04.2025).

9. Костюнік О.В., Турова Л.Л., Ковтуненко В.М. Шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості. *Агросвіт*. 2016. № 6. С. 29–31.
10. Макаренко А.П. Удосконалення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 29–35. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6995&i=4> (дата звернення: 06.04.2025).
11. Матвієць М.В., Успенська Х.О. Проведення аналізу фінансового стану підприємств України в контексті економічної безпеки. *Економіка та підприємництво*. 2015. № 4. С. 123–128.
12. Меліхова Т., Птіцина Л., Гриньова К. Удосконалення документування обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями на малому підприємстві з переходом на сучасні інформаційні системи та технології. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2024. № 7. С. 192–202. URL: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2024-7-192-202> (дата звернення: 06.04.2025).
13. Меліхова Т.О. Методичні засади проведення внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. *Агросвіт*. 2019. № 9. С. 17–24.
14. Меліхова Т.О., Верьовкіна А.С. Удосконалення методики перевірки грошових коштів у національній валюті. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 1. С. 24–29.
15. Міньковська А.В., Чернецька О.В., Гавриш В.О. Розрахунки з покупцями і замовниками як об'єкт обліку і оподаткування. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 10. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-09-01> (дата звернення: 06.04.2025).
16. Непочатова В.С. Внутрішній контроль розрахунків з покупцями та замовниками. *Молодий вчений*. 2016. № 3 (30). С. 134–138.
17. План рахунків бухгалтерського обліку 2025. *Бухгалтерія для бюджету та ОМС*. URL: <https://oblikbudget.com.ua/article/146-plan-rahunkv-buhgalterskogo-obliku-byudjetnih-ustanov-2021> (дата звернення: 27.04.2025).

18. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 27.04.2025).

19. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text> (дата звернення: 27.04.2025).

20. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення: 27.04.2025).

21. Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками». *Бухгалтерія для бюджету та ОМС*. URL: <https://oblikbudget.com.ua/article/1001-rahunok-36-rozrahunki-z-pokuptsyami-ta-zamovnikami> (дата звернення: 27.04.2025).

22. Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками». URL: <https://www.buhoblik.org.ua/uchet/zadolzhennosti/396-rahunok-36.html> (дата звернення: 18.04.2025).

23. Рахунок 36. Розрахунки з покупцями та замовниками. URL: <https://kodeksy.com.ua/buh/plan-rahunkiv/class-3/rahunok-36.htm> (дата звернення: 27.04.2025).

24. Слепченко В., Скрипник М. Методика обліку розрахунків підприємства з покупцями та замовниками. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-4> (дата звернення: 06.04.2025).

25. Слепченко В.П. Організаційні та методичні засади обліку, аналізу і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві. 2021. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/19404> (дата звернення: 06.04.2025).

26. Сливка Я.В. Бухгалтерський облік операцій за розрахунками з покупцями та замовниками: міждисциплінарні зв'язки. *Науковий вісник*

Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2014. Вип. 5(4). С. 205–208. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_5\(4\)_57](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_5(4)_57).

27. ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ «ЗАХІДНИЙ» 42356564. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/42356564/ (дата звернення: 27.04.2025).

28. 42356564 – ТОВ ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ. *Опендатабот – відкриті дані про компанії, ФОП, суди та нерухомість України.* URL: <https://opendatabot.ua/c/42356564> (дата звернення: 27.04.2025).

29. 42356564 - ТОВ «ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ «ЗАХІДНИЙ» - Основна інформація - Clarity Project. *Clarity Project.* URL: <https://clarity-project.info/edr/42356564> (дата звернення: 27.04.2025).

30. ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ ЗАХІДНИЙ: вся інформація про компанію - 42356564, дата реєстрації, власники | VKURSI.PRO. *Vkursi.* URL: <https://vkursi.pro/card/rov-teplychnyy-kombinat-zakhidnyy-42356564> (дата звернення: 27.04.2025).

31. Кравченко О., Кобець Т. Організація обліку дебіторської заборгованості та шляхи її вдосконалення. *Економіка та суспільство. 2021. № 25.* URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-58> (дата звернення: 06.04.2025).[academia.edu](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-58)

32. Сидоренко О.О. Визнання, класифікація та окремі аспекти обліку дебіторської заборгованості у суб'єктів господарювання. *Інфраструктура ринку. 2019. № 32. С. 449–456.* URL: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/18501> (дата звернення: 06.04.2025).[academia.edu](http://ir.stu.cn.ua/123456789/18501)

33. Мамонтова Н.А., Корнійчук Т.С. Особливості обліку дебіторської заборгованості за національними і міжнародними стандартами. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2021. № 21(49). С. 115–119.* URL: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-21\(49\)-115-119](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-21(49)-115-119) (дата звернення: 06.04.2025).[academia.edu](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2021-21(49)-115-119)

34. Бондарчук Н.В., Васильєва Л.М. Теоретико-методичні основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2016. № 16(1). С. 135–138. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16\(1\)_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16(1)_35) (дата звернення: 06.04.2025).academia.edu

35. Кононенко Л.В., Сисоліна Н.П., Юрченко О.В. Методологічні аспекти обліку дебіторської заборгованості в умовах міжнародних стандартів. Економіка та держава. 2018. № 10. С. 45–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ekon_de_2018_10_9 (дата звернення: 06.04.2025).academia.edu

36. Свічкарь Н. О. Облік та управління дебіторською заборгованістю для зміцнення фінансової безпеки підприємства. Академія наук України. 2020. URL: <https://www.academia.edu/124039191> (дата звернення: 06.04.2025).academia.edu

37. Чудовець М.І. Організація обліку розрахунків з покупцями та замовниками. Молодий вчений. 2024. № 4. С. 45–50. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5925> (дата звернення: 06.04.2025).molodyivchenyi.ua

38. Степаненко О.І., Дубовик М.Ф. Аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. 2022. № 2. С. 116–125. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37945/Dub_2022_2.pdf (дата звернення: 06.04.2025).

39. Яременко Л.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю в системі забезпечення ефективної діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9714> (дата звернення: 06.04.2025).

40. Сlepченко В., Скрипник М. Методика обліку розрахунків підприємства з покупцями та замовниками. Економіка та суспільство. 2021. № 29. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-4> (дата звернення: 06.04.2025)

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 1–Огляд літературних джерел

№ п.п	Літературне джерело	Короткий зміст	Мета використання
1	2	3	4
1.	Dolishnia T., Ozar T. ORGANIZATION OF RECEIVABLES ACCOUNTING. <i>Black Sea Economic Studies</i> . 2022. No. 74. URL: https://doi.org/10.32843/bses.74-32 (date of access: 06.04.2025).	У статті розглядаються теоретичні засади та практичні аспекти організації обліку дебіторської заборгованості підприємствах. Проаналізовано чинну нормативно-правову базу, методи класифікації дебіторської заборгованості, її оцінювання та порядок відображення в обліку.	Для обґрунтування підходів до організації обліку дебіторської заборгованості у практичній діяльності підприємства, а також при написанні курсових, дипломних і наукових робіт з бухгалтерського обліку.
2.	Боронос В.Г. Порівняльний аналіз застосування інструментарію оцінки потенціалу підприємства з метою впливу на результати його діяльності / В.Г. Боронос // Вісник ЖДТУ. – 2014. – № 1 (67). С. 112-120.	Визначено сутність поняття потенціал підприємства, його структуру. Запропоновано методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства, визначено їх переваги та недоліки, зазначено оптимальний спосіб оцінки вартості потенціалу.	Порівняння методів оцінки потенціалу підприємства як основних способів для визначення його вартості.
3.	Бугинець Ф.Ф., Драбаніч А.В. Інтегрований облік як засіб управління підприємством. <i>Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації</i> . 2016. № 2. С. 12–24 http://nbuv.gov.ua/UJRN/boaa_2016_2_4	У статті досліджено поняття інтегрованого обліку як сучасного підходу до управління підприємством.	Для обґрунтування ролі інтегрованого обліку в системі управління підприємством, а також у розробці теоретичних і практичних рішень у сфері облікової політики.
4.	Волковицька О.М. Механізм та інструменти контролю розрахунків з покупцями і замовниками в сучасних умовах господарювання / О.М. Волковицька, С. Ю. Болтач // Інвестиції: практика та досвід № 1. – 2015. С.34-38.	У статті розглянуто основні напрями та механізми реалізації контролю розрахунків з покупцями та замовниками. Дано визначення поняттям дебіторської заборгованості у розрахунках з покупцями та замовниками, ролі контролю такої	Детально розглянуто структуру та механізми контролю розрахунків з дебіторами.

		заборгованості.	
5.	Гаркалий В.В. Перспективи розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні / Актуальні проблеми економіки. – 2015. №10 (172) – С. 117-121.	У статті досліджено сучасний стан та визначено перспективи розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні.	Використовується при визначенні перспектив збільшення виробництва по галузі.
6.	Гудзенко Н.М. Роль обліку в забезпеченні економічної безпеки підприємств / Н.М. Гудзенко, Т.Г. Китайчук // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. №3 С. 125-134.	Висвітлюються економічні підходи до трактування суті економічної безпеки та її складових; виділено фактори, що впливають на економічну безпеку та її залежність від системи обліку та контролю.	Розглянуто особливості організації облікової роботи в умовах економічної невизначеності.
7.	Ковальчук Т., Урсуляк Д. ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В УМОВАХ РИЗИКОВОСТІ. <i>THEORETICAL AND EMPIRICAL SCIENTIFIC RESEARCH: CONCEPT AND TRENDS</i> . 2021. URL: https://doi.org/10.36074/logos-10.12.2021.v1.13 (дата звернення: 06.04.2025).	Стаття присвячена аналізу особливостей обліку розрахунків з покупцями та замовниками в умовах економічної нестабільності та ризиків. Автори наголошують на важливості оцінки фінансової надійності контрагентів, впровадженні системи контролю за дебіторською заборгованістю та адаптації облікових процедур до ризикових умов.	Для обґрунтування підходів до управління дебіторською заборгованістю в умовах економічної нестабільності та ризиків, а також при аналізі ефективності системи обліку в нестабільному економічному середовищі.
8.	Костюнік О.В. Шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості / О.В. Костюнік, Л.Л. Турова, В.М. Ковтуненко // Агросвіт №6. – 2016. С. 29-31.	У статті розглянуто проблемні аспекти обліку дебіторської заборгованості. Проаналізовано та запропоновано основні шляхи їх вирішення, а також вдосконалення.	Облік дебіторської заборгованості.
9.	Матвієць М.В. Проведення аналізу фінансового стану підприємств України в контексті економічної безпеки / М.В. Матвієць, Х.О. Успенська // Економіка та підприємництво. – 2015. – № 4. – С. 123-128.	У статті розглядається проведення аналізу фінансового стану підприємств України в контексті економічної безпеки.	Для комплексної оцінки діяльності підприємства.
10.	Меліхова Т.О. Методичні засади проведення внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та	У статті обґрунтовано необхідність і напрямки вдосконалення методики внутрішнього контролю	Для обґрунтування ролі внутрішнього контролю в забезпеченні фінансової стабільності

	замовниками для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства / Т.О. Меліхова // <i>Агросвіт</i> . — 2019. — №9. — С. 17—24.	розрахунків з покупцями та замовниками. Авторка розробляє практичні рекомендації щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства через покращення системи контролю за дебіторською заборгованістю.	підприємства та розробки ефективної методики контролю за розрахунками з покупцями у наукових і практичних дослідженнях.
11.	Меліхова Т.О. Удосконалення методики перевірки грошових коштів у національній валюті / Т.О. Меліхова, А.С. Верьовкіна // <i>Інвестиції: практика та досвід</i> . — 2019. — № 1. — С. 24—29.	У статті розглянуто методичні підходи до перевірки грошових коштів у національній валюті. Авторки аналізують проблеми, що виникають у процесі ревізії готівкових і безготівкових коштів, та пропонують напрями вдосконалення методики контролю. Також приділено увагу документальному забезпеченню та ролі внутрішнього аудиту у підвищенні достовірності фінансової інформації.	Для дослідження методики аудиту грошових коштів, удосконалення внутрішнього контролю та перевірки фінансових операцій у бухгалтерському обліку. Може бути використана в наукових роботах, присвячених темі контролю та аудиту.
12.	Меліхова Т., Птіцина Л., Гриньова К. Удосконалення документування обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями на малому підприємстві з переходом на сучасні інформаційні системи та технології. <i>Acta Academiae Beregsasiensis. Economics</i> . 2024. № 7. С. 192–202. URL: https://doi.org/10.58423/2786-6742/2024-7-192-202 (дата звернення: 06.04.2025).	У статті досліджено шляхи вдосконалення документального забезпечення обліку, оподаткування та контролю розрахунків з покупцями на малому підприємстві. Особливу увагу приділено впровадженню сучасних інформаційних систем та цифрових технологій для автоматизації облікових процесів і підвищення прозорості фінансових операцій.	Для обґрунтування ефективності використання сучасних ІТ-рішень в обліку розрахунків з покупцями на малому підприємстві, а також при розробці рекомендацій щодо автоматизації та цифровізації облікових процесів.
13.	Міньковська А. В., Чернецька О. В., Гавриш В. О. Розрахунки з покупцями і замовниками як об'єкт обліку і оподаткування. <i>Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління</i> . 2023. № 10. URL: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-09-	У статті висвітлено особливості обліку та оподаткування розрахунків з покупцями і замовниками. Автори проаналізували нормативно-правове регулювання, порядок відображення таких операцій в бухгалтерському обліку та податкових деклараціях, також вказали на ризики та	Для аналізу розрахунків з покупцями як об'єкта бухгалтерського обліку та оподаткування, а також у наукових чи практичних дослідженнях, пов'язаних із вдосконаленням облікової політики підприємства.

	01 (дата звернення: 06.04.2025).	проблемні аспекти, що виникають на практиці.	
14.	Непочатова В.С. Внутрішній контроль розрахунків з покупцями та замовниками / В.С. Непочатова // «Молодий вчений» № 3 (30) березень, 2016 р. С.134- 138.	В статті розкривається сутність та мета проведення внутрішнього господарського контролю розрахунків з покупцями та замовниками, наводяться джерела інформації для проведення контролю.	Розглянуто процедури та етапи проведення контролю розрахунків з покупцями та замовниками.
15.	Слепченко В. П. Організаційні та методичні засади обліку, аналізу і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві. 2021. URL: https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/19404 (дата звернення: 06.04.2025).	У роботі комплексно досліджено організаційні та методичні підходи до бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками. Розглянуто теоретичні засади, проблемні аспекти практики та надано рекомендації щодо підвищення ефективності облікових процесів на підприємстві.	Для формування теоретичної бази при написанні наукових чи кваліфікаційних робіт, а також для розробки практичних заходів вдосконалення обліку, аналізу та аудиту розрахунків з контрагентами на підприємстві.
16.	Слепченко В., Скрипник М. МЕТОДИКА ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ПОКУПЦІЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ. <i>Економіка та суспільство</i> . 2021. № 29. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-4 (дата звернення: 06.04.2025).	У статті розглянуто методику обліку розрахунків з покупцями та замовниками. З порядком документального оформлення, відображення в бухгалтерському обліку та проблеми дебіторської заборгованості.	Для обґрунтування організації обліку розрахунків з покупцями в науковій роботі.
17.	Сливка Я.В. Бухгалтерський облік операцій за розрахунками з покупцями та замовниками: міждисциплінарні зв'язки. <i>Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки</i> . 2014. Вип. 5(4). С. 205–208. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvk_hdu_en_2014_5(4)_57	У статті розглянуто особливості бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями та замовниками в контексті міждисциплінарного підходу, підкреслюється зв'язок обліку з правом, фінансами та менеджментом.	Для обґрунтування комплексного підходу до обліку розрахунків з покупцями та замовниками.
18.	УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦІЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ А Макаренко Інвестиції	У статті досліджено особливості організації аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві. Автор акцентує увагу на основних етапах	Для вдосконалення аудиторського процесу на підприємстві, посилення контролю за дебіторською заборгованістю, а також

практика та досвід №2 2020 стр 29-35. Журнал <i>Інвестиції: практика та досвід</i> <i>науково-фахового видання України з питань економіки та державного управління.</i> URL: http://www.investplan.com.ua/?op=1∓i=4 (дата звернення: 06.04.2025).	аудиторської перевірки, джерелах інформації, типових порушеннях та напрямках вдосконалення аудиторських процедур для забезпечення достовірності фінансової звітності.	для використання у кваліфікаційних чи наукових роботах, пов'язаних з аудитом фінансово-господарської діяльності.
---	--	---

Додаток Б

Таблиця 2– Динаміка активів ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТЕПЛИЧНИЙ в 2022 - 2024 рр., тис. грн.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		Відносний приріст (відхилення), %		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Нематеріальні активи	14,7	11,1	7,5	-3,6	-3,6	-24,49	-32,43	-48,98
Незавершені капітальні інвестиції	7 203,8	64 846,7	2 659,9	57 642,9	-62 186,8	800,17	-95,9	-63,08
Основні засоби:	17 015,5	20 192,1	153 313,1	3 176,6	133 121	18,67	659,27	801,02
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	24 234	85 049,9	155 980,5	60 815,9	70 930,6	250,95	83,4	543,64
Запаси	27 179,8	66 332,5	73 183,8	39 152,7	6 851,3	144,05	10,33	169,26
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	9 613,6	2 549,5	3 671,7	-7 064,1	1 122,2	-73,48	44,02	-61,81
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	3 037	4 027	2 717,2	990	-1 309,8	32,6	-32,53	-10,53
Інша поточна дебіторська заборгованість	4 715,6	20 161,6	51 829,8	15 446	31 668,2	327,55	157,07	999,11
Поточні фінансові інвестиції	0	0	53 761,3	0	53 761,3	діл. на нуль	діл. на нуль	діл. на нуль
Гроші та їх еквіваленти	2 918,4	734	1 903,6	-2 184,4	1 169,6	-74,85	159,35	-34,77
Витрати майбутніх періодів	0	0	1 899,1	0	1 899,1	діл. на нуль	діл. на нуль	діл. на нуль
Інші оборотні активи	730,6	1 226,5	1 128,5	495,9	-98	67,88	-7,99	54,46
ОБОРОТНІ АКТИВИ	48 195	95 031,1	190 095	46 836,1	95 063,9	97,18	100,03	294,43
БАЛАНС	72 429	180 081	346 075,5	107 652	165 994,5	148,63	92,18	377,81

Таблиця 3– Динаміка джерел фінансування ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТЕПЛИЧНИЙ в 2022 - 2024 рр., тис. грн.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		Відносний приріст (відхилення), %		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Зареєстрований капітал (пайовий)	0,1	20 000,1	20 000,1	20 000	0	20 000 000	0	20 000 000

Додатковий капітал	0	18 000	142 087,7	18 000	124 087,7	діл. на нуль	689,38	діл. на нуль
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1 521,9	47 075,9	51 501,2	45 554	4 425,3	2 993,23	9,4	3 284,01
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	1 522	85 076	213 589	83 554	128 513	5 489,75	151,06	13 933,44
Короткострокові кредити банків	0	0	47 405,8	0	47 405,8	діл. на нуль	діл. на нуль	діл. на нуль
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	11 324,1	33 976,7	26 426,5	22 652,6	-7 550,2	200,04	-22,22	133,37
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0	800,2	1 846,6	800,2	1 046,4	діл. на нуль	130,77	діл. на нуль
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	0	871,4	612,9	871,4	-258,5	діл. на нуль	-29,66	діл. на нуль
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	31,8	3 249,8	2 203,1	3 218	-1 046,7	10 119,5	-32,21	6 827,99
Інші поточні зобов'язання	59 551,1	56 106,9	53 991,6	-3 444,2	-2 115,3	-5,78	-3,77	-9,34
ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	70 907	95 005	132 486,5	24 098	37 481,5	33,99	39,45	86,85
Баланс	72 429	180 081	346 075,5	107 652	165 994,5	148,63	92,18	377,81

Таблиця 4– Динаміка фінансових результатів ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТЕПЛИЧНИЙ в 2022 - 2024 рр., тис. грн.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +, –		Відносний приріст (відхилення), %		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	131 181	187 296,3	196 940,3	56 115,3	9 644	42,78	5,15	50,13
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	119 810,6	121 319,3	145 335,8	1 508,7	24 016,5	1,26	19,8	21,3
Валовий прибуток (збиток)	11 370,4	65 977	51 604,5	54 606,6	-14 372,5	480,25	-21,78	353,85
Інші операційні доходи	24 749,5	12,5	2 652,1	-24 737	2 639,6	-99,95	21 116,8	-89,28
Інші операційні витрати	6 761,3	20 823,9	43 513,3	14 062,6	22 689,4	207,99	108,96	543,56
Фінансовий результат від	29	45	10	15 807	-34 422,3	53,84	-76,21	-63,41

операційної діяльності: прибуток (збиток)	358,6	165,6	743,3					
Інші доходи	276,6	388,4	1 185,9	111,8	797,5	40,42	205,33	328,74
Інші витрати	108,6	0	7 504,1	-108,6	7 504,1	-100	діл. на нуль	6 809,85
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	29 526,6	45 554	4 425,1	16 027,4	-41 128,9	54,28	-90,29	-85,01
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	29 526,6	45 554	4 425,1	16 027,4	-41 128,9	54,28	-90,29	-85,01

Таблиця 5– Структура активів ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТЕПЛИЧНИЙ в 2022 - 2024 рр., %

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +, –		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Нематеріальні активи	0,02	0,01	0	-0,01	-0,01	-0,02
Незавершені капітальні інвестиції	9,95	36,01	0,77	26,06	-35,24	-9,18
Основні засоби:	23,49	11,21	44,3	-12,28	33,09	20,81
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	33,46	47,23	45,07	13,77	-2,16	11,61
Запаси	37,53	36,83	21,15	-0,7	-15,68	-16,38
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	13,27	1,42	1,06	-11,85	-0,36	-12,21
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	4,19	2,24	0,79	-1,95	-1,45	-3,4
Інша поточна дебіторська заборгованість	6,51	11,2	14,98	4,69	3,78	8,47
Поточні фінансові інвестиції	0	0	15,53	0	15,53	15,53
Гроші та їх еквіваленти	4,03	0,41	0,55	-3,62	0,14	-3,48
Витрати майбутніх періодів	0	0	0,55	0	0,55	0,55
Інші оборотні активи	1,01	0,68	0,33	-0,33	-0,35	-0,68
ОБОРОТНІ АКТИВИ	66,54	52,77	54,93	-13,77	2,16	-11,61
БАЛАНС	100	100	100	0	0	0

Таблиця 6– Структура джерел фінансування ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТЕПЛИЧНИЙ в 2022 - 2024 рр., %

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +, –		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Зареєстрований (пайовий) капітал	0	11,11	5,78	11,11	-5,33	5,78
Додатковий капітал	0	10	41,06	10	31,06	41,06
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	2,1	26,14	14,88	24,04	-11,26	12,78
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	2,1	47,24	61,72	45,14	14,48	59,62
Короткострокові кредити банків	0	0	13,7	0	13,7	13,7

Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	15,63	18,87	7,64	3,24	-11,23	-7,99
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0	0,44	0,53	0,44	0,09	0,53
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	0	0,48	0,18	0,48	-0,3	0,18
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	0,04	1,8	0,64	1,76	-1,16	0,6
Інші поточні зобов'язання	82,22	31,16	15,6	-51,06	-15,56	-66,62
ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	97,9	52,76	38,28	-45,14	-14,48	-59,62
Баланс	100	100	100	0	0	0

Таблиця 7– Динаміка показників ліквідності ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТЕПЛИЧНИЙ в 2022 - 2024 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	0,68	1	1,43	0,32	0,43	0,75
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,3	0,3	0,88	0	0,58	0,58
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,04	0,01	0,01	-0,03	0	-0,03
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	1,53	0,69	1,87	-0,84	1,18	0,34

Таблиця 8– Динаміка показників фінансової стійкості ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТЕПЛИЧНИЙ в 2022 - 2024 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Власні обігові кошти, тис. грн.	-22 712	26,1	57 608,5	22 738,1	57 582,4	80 320,5
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-0,47	0	0,3	0,47	0,3	0,77
Маневреність власних оборотних коштів	-0,13	28,12	0,03	28,25	-28,09	0,16
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами запасів	-0,84	0	0,79	0,84	0,79	1,63
Коефіцієнт фінансової автономії	0,02	0,47	0,62	0,45	0,15	0,6
Коефіцієнт фінансової залежності	47,59	2,12	1,62	-45,47	-0,5	-45,97
Коефіцієнт фінансового левериджу	46,59	1,12	0,62	-45,47	-0,5	-45,97
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-14,92	0	0,27	14,92	0,27	15,19
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	1	1	1	0	0	0
Коефіцієнт фінансової стійкості (покриття інвестицій)	0,02	0,47	0,62	0,45	0,15	0,6
Коефіцієнт мобільності активів	1,99	1,12	1,22	-0,87	0,1	-0,77

Таблиця 9– Показники ділової активності ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТЕПЛИЧНИЙ (показники оборотності)

Показники	Рік		Абсолютний приріст (відхилення), +,–
	2023	2024	2024 / 2023
Оборотність власного капіталу, обороти	4,33	1,32	-3,01
Оборотність активів, коефіцієнт трансформації, обороти	1,48	0,75	-0,73
Фондовіддача, обороти	10,07	2,27	-7,8
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, обороти	2,62	1,38	-1,24
Період одного обороту оборотних активів, днів	137,65	260,6	122,95
Коефіцієнт оборотності запасів, обороти	2,59	2,08	-0,51
Період одного обороту запасів, днів	138,74	172,79	34,05
Коефіцієнт оборотності готової продукції, обороти	-	-	-
Період одного обороту готової продукції, дні	-	-	-
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	8,49	4,64	-3,85
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	42,39	77,65	35,26
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, обороти	4,83	4,15	-0,68
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	74,56	86,68	12,12
Період виробничого циклу, днів	-	-	-
Період операційного циклу, днів	181,13	250,44	69,31
Період фінансового циклу, днів	106,57	163,76	57,19

Таблиця 10– Динаміка показників рентабельності (збитковості) ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТЕПЛИЧНИЙ

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,–		
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2024 / 2022
Рентабельність (пасивів) активів (чистий прибуток в чисельнику), %	-	36,08	1,68	-	-34,4	-
Рентабельність (пасивів) активів (EBIT в чисельнику), %	-	36,08	1,68	-	-34,4	-
Рентабельність (пасивів) активів (EBITDA в чисельнику), %	-	36,08	1,68	-	-34,4	-
Рентабельність власного капіталу, %	-	105,21	2,96	-	-102,25	-
Рентабельність виробничих фондів, %	-	244,86	5,1	-	-239,76	-
Рентабельність продажів за валовим прибутком (валова маржа), %	8,67	35,23	26,2	26,56	-9,03	17,53
Рентабельність продажів за операційним	22,38	24,11	5,46	1,73	-18,65	-16,92

прибутком (операційна маржа), %						
Рентабельність продажів за чистим прибутком (чиста маржа), %	22,51	24,32	2,25	1,81	-22,07	-20,26
Операційна рентабельність витрат, %	23,2	31,77	5,69	8,57	-26,08	-17,51
Коефіцієнт реінвестування, %	-	100	100	-	0	-
Коефіцієнт стійкості економічного зростання, %	-	53,55	2,07	-	-51,48	-
Період окупності активів	-	2,77	59,45	-	56,68	-
Період окупності власного капіталу	-	0,95	33,75	-	32,8	-

**ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"ТЕПЛИЧНИЙ КОМБІНАТ "ЗАХІДНИЙ"**

провулок ЛІ ПАВЛА, будинок 2-Б, місто Київ, 03169

тел: +38(099)0639229

e-mail: tepcombw3@gmail.com

Шановна Олександра Андріївна!

Товариство з обмеженою відповідальністю «Тепличний комбінат «Західний»» висловлює Вам щирі подяку за проведену презентацію щодо впровадження внутрішньої системи фінансового моніторингу та реєстрації суб'єкта первинного фінансового моніторингу (СПФМ)

Надана Вами інформація є не лише теоретично обґрунтованою, але й має практичне значення для підвищення ефективності нашої діяльності. Ми плануємо ретельно вивчити Ваші рекомендації та впровадити їх у нашу роботу з метою зміцнення системи фінансового контролю та мінімізації ризиків.

Дякуємо Вам за співпрацю та бажаємо успіхів у подальшому навчанні та професійній діяльності.

З повагою,

Головний бухгалтер ТОВ «Тепличний комбінат «Західний»»

Христина Томенчук

10.03.2025